

Tallinna Muusikakeskkooli gümnaasiumi õppekava lisa nr 1

AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

- **Ainevaldkonna õppeained**

Ainevaldkonna õppeaineteks on eesti keel ja kirjandus. Ainevaldkonna kirjeldus on esitatud gümnaasiumi riikliku õppekava [lisas 1](#).

- **Ainevaldkonnas kujundatavad üldpädevused**

Muusikakeskkoolis toetavad üldpädevuste saavutamist järgmised tegevused: ainetunnid koolis, kirjandusmuuseumis, kohtumised näitlejate, kirjanike ja tõlkijatega, teatri- ja kinokülastused, koolisisene loometegevus, sh lavastused, etluskonkursid; keele- ja kirjandusalased viktoriinid, üleriigiliste emakeeleolümpiaadide piirkonnavoored.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust, õigekeelsust ja sobivate keelevahendite valikut suulises ja kirjalikus suhtluses, samuti teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse. Keeleõpetus rõhutab vaimseid väärtusi: emakeele eripära ja arenguloo tundmist, murdekeeli kui keele rikkust, keele eri kasutusvaldkondade tundmist. Nii keele- kui ka kirjandusõpetus väärtustab ja suunab õpilast märkama keelekasutuse esteetilist külge, keeleõpetus erinevate stiilide eritlemisel, kirjandusõpetus kirjandusteose kujundliku keele analüüsimisel. Kirjandusteoste lugemisel ja analüüsimisel puutub õpilane kokku nii üldnimlike **kõlbeliste väärtuste**, teoses kajastatud ajajärgu sotsiaalsete väärtuste kui ka kultuuriväärtustega. See protsess kujundab kultuuridentiteeti ja lugupidavat suhtumist oma ning teiste rahvaste kirjandusse ja kultuuri laiemalt. Eri ajastuid ja

ühiskonnaelu kajastavate teoste lugemine ning tõlgendamine, neis käsitletud probleemide ja väärtussuhtumiste seostamine nüüdisajaga toetab sotsiaalse pädevuse kujunemist.

Kirjandus kätkeb ja õpetab **üldinimlikke moraalseid väärtusi** (nt ausus, hoolivus, õiglus, sallivus, hoolivus, lugupidamine enda ja teiste vastu, usaldus ja koostöö), mille tajumine ja omaksvõtt toimub kirjandusteoste kunstiliste kujundite mõtestamise ja läbielamise toel ja on üks kirjandusõpetuse taotlusi.

Kirjandusõpetus kujundab õpilases **kultuurilisi väärtusi**, rahvuslikku narratiivi ja identiteeti, talletab traditsioone, keelt, kultuuri ja ajalugu. Nii **sotsiaalseid väärtusi** kui ka nende vastandeid analüüsitakse muusikakeskkooli kirjandustundides kirjandusklassika kaudu (nsh "Hamlet", „Jevgeni Onegin“, „Meister ja Margarita“, „1984“, „Tõde ja õigus“, „Nimed marmortahvil“, Tšehhovi novellid) ning eesti keele tundides eelkõige meediatekstide kriitilisel analüüsil.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Keele- ja kirjandustundides kasutatakse aktiiv- ja probleemõppe meetodeid (sh väitlus- ja argumendiõpetus), mille käigus kujundatakse õpilases koostööoskust ja julgustatakse teda oma arvamust avaldama, kaaslaste ideid tunnustama ja teisi arvestama ning ühiseid seisukohti otsima. Muusikakeskkooli õpilane suhtleb üldkultuurilistel, aga ka õppeaine spetsiifilistel teemadel õpetaja ja kaasõpilastega viisaka suhtlemise ja keelekasutuse reegleid silmas pidades, on dialoogi- ja koostöövõimeline, tajub enda rolli kas arvamuslimidrina või kellegi teise arvamuse järgijana.

Enesemääratluspädevus. Õpilane identifitseerib end ühiskonna- ja kultuurielus, tunnetab end rahvuse ja sootsiumi liikmena, on võimeline enda käitumist ja mõttemaailma kriitiliselt analüüsima, omab enesepeegeldusvõimet. See avaldub nii eesti keele kasutamise kui ka tundmise pinnal, personaalse identiteedi kaudu toimub lähenemine kirjandusteostele, aga ka eesti keele tundides analüüsivate tekstide tõlgendamine. Muusikakeskkoolis on traditsiooniks vabariigi aastapäeval kuulata gümnaasiumiõpilase ettevalmistatud ettekannet, traditsioonilised on õpilaste sõnavõttud kooli aktustel. Ülekoolilistel emakeelega seotud sündmustel osalevad õpilased alati ka

muusikutena, luues esitatavate teostega seoseid oma eriala ja tundides õpitava vahel – see aitab mõtestada õpilase suhet muusikaga.

Õpipädevus. Oluline on eri liiki tekstide loomise oskus, suhtluspädevuse kasutamine õppeainest õpetajale ja kaasõpilastele rääkimisel ehk õpitu kirjalik ja suuline vahendamine. Õppeainega seotud materjalide kasutamine arvutis (materjali kogumine interneti vahendusel, digitaalsete andmebaaside kasutamine ja andmete kriitiline analüüs, esitlusprogrammi loomine, tekstitöötlus) ja klassiruumis (eri liiki tekstide mõistmine, esitlus, refereerimine, arutelus osalemine). Muusikakeskkoolis pööratakse erilist tähelepanu õpilase iseseisva õppimise ja ajaplaneerimise oskuse kujundamisele, mida kirjandus-ja keeleõpetus toetab eelkõige kohustusliku iseseisva lugemisvara ja tähtjaliste projektülesannetega.

Suhtluspädevus. Õpilane oskab end keeleliselt väljendada kõrgtasemel ning diskuteerida üldkultuurilistel teemadel suveräänse isiksusena, kaitstes enda tõekspidamisi ja avades teiste jaoks uusi vaatepunkte. Õppetöös on tähtsad sellised töövormid nagu rühmatöö ja väitlus, mille kaudu õpitakse suhtluspartneri arvestamist, oma seisukohtade põhjendamist. Suhtluspädevuse kujundamist toetab ka kaasõpilase kujundav sõnaline hindamine ning suuline ja kirjalik eneserefleksioon.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Eriti arendab antud pädevusi eri liiki meedia- ja populaarteaduslike tekstide funktsionaalne lugemine (uudis, piltuudis, arvamyslugu, reportaaž jt), mis on keeleõppes kesksel kohal. Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest, lugema ja mõistma tarbetekste ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid oma tekstide loomisel, parandamisel ja esitamisel (tekstitöötlusprogrammide kasutamine tekstiloomes ja

muusikatöötlusprogrammide kasutamine töös heliloominguga). Arvutustoskust edendab näiteks vanemates ilukirjanduslikes tekstides kasutatud mõõtühikute teisendamine ja kaasõpilase töö hindamine juhendi alusel.

Ettevõtlikkuspädevus. Muusikakeskkooli õpilane genereerib ideid ja on algatusvõimeline oma ideede elluviimiseks. Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine muusikalistes ja muudes loominguilistes projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatuslikkust, koostöövalmidust ja esinemisjulgust. Igal õppeaastal võtavad gümnaasiumiõpilased osa galaesinemistest ja kontsertidest, milles põimitakse kooli eripärast lähtuvalt alati sõnaline ja muusikaline väljendus. Lisandub emakeelepäeva tähistamine, klassiga lavastuse loomine, ülekoollised etluskonkursid, klassisisesed väitlused ja debatil. Koostöös aineõpetaja ja klassijuhatajaga aitavad õpilased korraldada muuseumi- ja teatriskäike ning kirjanduslikke eksursioone ning muid ühiseid kooliväliseid kultuuriüritusi.

Digipädevus. Õpilased on võimelised kasutama uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvast ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

Gümnaasiumiastmes kasutab õpilane tunnitegevuses, kodustes töödes ja projektülesannetes otsingumootorit ja infootsingut veebiandmebaasidest, õpib infosse kriitiliselt suhtuma, seda kontrollima ja info kehtivust/usaldusväärsust hindama. Õpilane oskab luua, jagada ja talletada elektroonilisi tekste (tekstitöötlusprogrammide sihipärane kasutamine kirjalike tööde koostamisel, pilvemälu), tabelleid, loovtöodes audio- ja videofaile (filmi, reportaaži, uudisvideo jms koostamine).

Õpilane arendab järjekindlalt digitaalse teksti loomise, korrastamise ja talletamise oskust eri tekstitöötlusprogrammide kasutamisel. Vastavalt juhendile õpitakse koostama ja vormistama lihtsamaid teadustekste: annotatsioone, referaate, õpilasuurimusi. Õpilane mõistab identiteedivarguse ja teiste isikuandmete varguse riske, saab aru mõistest „autoriõigus“. Teksti lugemisel, loomel ja toimetamisel õpitakse kasutama veebi keeleressursse: Eesti Keele Instituudi keelenõu ja digitaalsed sõnaraamatud (nt „Eesti õigekeelsussõnaraamat“, „Eesti kirjakeele seletav sõnaraamat“, „Eesti keele käsiraamat“ jt), e-raamatuid, e-ajakirju (nt keeleajakiri Oma Keel, folklooriajakiri Mäetagused), rahvusringhäälingu raadio- ja telesaateid (ERR arhiiv, keele- ja kirjandussaadet rahvusringhäälingus, nt „Keelesaade“, „Keelesäuts“jpt).

- **Ainevaldkonna pädevused**

Eesti keele ja kirjanduse ainevaldkonna pädevused on esitatud gümnaasiumi riikliku õppekava [lisas 1](#).

Lõiming teiste ainevaldkondadega

Võõrkeel. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine võib äratada huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutatud teoste lugemine ja arutamine võib teadlikul suunamisel äratada huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ja kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu. Selleks luuakse muukeelsetele, sh vahetusõpilastele võimalus tutvustada väliskirjandust oma emakeeles. Muusikakeskkoolis õpib igas klassis paar-kolm noort muusikut, kelle kodu ja kasvukeskkond on olnud venekeelne – nii on ainukordne võimalus neil vene autoreid (Puškin, Bulgakov, Majakovski, Blok jt) vene keeles deklameerida. Samuti võõrustab muusikakeskkool pea igal õppeaastal mõnd Lääne-Euroopa vahetusõpilast, ka neid saab rakendada, tutvustamaks maailmakirjandust (nt prantslastel Baudelaire,

sakslastel Goethe, itaallastel Petrarca jne) originaalkeeles. Keeleõppe ülesannetes lõimitakse läbivalt eesti ja inglise keele ainevaldkondi (nt sagedasemate ingliskeelsete tsitaatsõnade ja -väljendite eestindamine ning uudissõnade leiutamine, inglisis- ja eestikeelse elulookirjelduse ja motivatsioonikirja koostamine veebikeskkonnas).

Loodusained. Loodusalased tekstid eesti keele õppekirjanduses ja ilukirjanduses aitavad kaasa **looduse tundmaõppimisele ja väärtustamisele**. Loodusluule, loodusinimeste ja loodusega seotud kirjandusainimeste ilukirjanduslik ja esseistlik looming, mis mõtestab inimese ning looduse suhet (Fred Jüssi, Tõnu Õnnepalu, Valdur Mikita), proosateoste looduse kirjeldamise vahendid (Friedebert Tuglas, Peet Vallak, Mehis Heinsaar jpt) aitavad loodusega kontakti luua. Kevadel ja varasügisel toimuvad muusikakeskkoolis õuesõppepäevad, mille raames saab loodusest inspireerituna ka ise kirjanikuandeid arendada. Kirjandus- ja muusikaajaloos on mitmeid koloriitseid persoone, kelle looming tugevalt loodusega (nt loomade ja lindude eluga) seostub, nende teoste analüüs viib õpilase sügavamale tunnetuseni.

Toetudes populaarteaduslikele ja publitsislikele alustekstidele, analüüsitakse argumenti- ja kirjandiõpetuses inimese keskkonnakäitumist ja käsitletakse loodussäästlikkuse temaatikat.

Ajalugu, ühiskonnaõpetus. Sotsiaalainete õpet toetab ainevaldkond mitmel moel. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs ning kirjandusloo tundmaõppimine mõjutab **maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist, ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist**. Kooli stendidel ja kodulehel kajastatakse õpilaste kirjandusloome kaudu isiklike kogemusi, mis saadud kontserdireisil välisriikidesse.

Keeletundides kinnistatakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute ning ajaloosündmuste nimetuste õigekirja norme. Erinevate tekstidega töötades ning arutluste ja väitluste kaudu arendatakse arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskust.

Kunst. Kunstiainetes õpet toetab eeskätt **kirjanduse kui kunstiaine** õppimine. Kirjandusteose analüüs soodustab arusaamist **kunstilisest kujundist kui kunstiainetes üldmõistest** ja mis tahes kunstiteosest kui kunstiliste kujundite

süsteemist, mis kannab teatavat autoripositsiooni ja sõnumit. Kirjandusteoste illustratsioonide analüüs toetab kujutava kunsti spetsiifika ja väljendusvahendite mõistmist. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning eri muusikavoolude eripärast ja seostest ajastu kunstisuundumustega.

Muusika. Muusikakeskkoolis on eesti keele ja kirjanduse õpe seotud erinevate ajastute kirjandus- ja muusikavoolude paralleelse käsitlemise (nt rahvalaulu tekstide ja laadide võrdlemine) kaudu. Samuti on oluline žanrite ja terminite käsitlemine, mis tagab õpilasele muusikasõnavara õigekirja (nt solfedžoterminid kui muusikaspetsiifilised tsitaatsõnad ja -väljendid). Lõiming kirjanduse-, muusika- ja kunstiajaloo vahel on muusikakeskkoolis väga tugev ja üksteist toetav. Tugev muusikaajaloo õpe ja erinevate kunstiperioodide tundmine võimaldab kirjandusajalugu käsitledes kunsti- ja kirjandusvoolude süvenenumat käsitlemist (nt romantism Heine ning Schuberti laulude kaudu). Kunstiajaloo alla mahub ka arhitektuur, mida näiteks tuues on hea mõnd kultuuriperioodi selgitada (nt barokk kui ülevoolavus, detailide küllus; klassitsism kui ratsionaalne korrapära – mis ühtaegu kajastub nii vastava ajastu kujutavas kunstis, kirjanduses kui ka muusikas).

Kõik gümnaasiumiõpilased kirjutavad 12. klassis eriala uurimistöö, mille sisuks on eriala lõpueksami teoste tutvustus. Uurimisöös rakendavad õpilased kooliastme jooksul omandatud keelepädevust, sh muusikalist kirjaoskust. Lõiming muusika ja kirjanduse vahel väljendub muusikakeskkoolis ka erinevate loovprojektide ja kooliürituste kaudu, milles põimitakse nii muusikalist kui ka sõnalist omaloomingut ja interpretatsiooni.

- **Läbivate teemade käsitus**

Läbivate teemade õpe on kontsentriiline õpetamismetoodika, kus erinevaid ajastuid ja distsipliine ühendab üks või mitu üldisemat teemat. TMKKs õpitavate kirjandus-, muusika-, kunsti- ja üldajaloo kursusi seovad euroopalik

maailmapilt, humanistlikud väärtused, rahvuslik identiteet, religioon, loodus, armastus. Eesti keele ja kirjanduse kursuste siseselt on võimalik keskenduda ühele või paarile fokuseeritud temaatikale eestikeelses kirjasõnas (nii ilukirjanduses kui ka aime- ning meediatekstides): loodushoid, põlvkondade konflikt, rändamine, vägivald, aastaajad, tehnoloogia areng jt.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

- Reisikirjade ning looduslühirika lugemisel ja sisu analüüsimisel on võimalik õpilast suunata märkama kujutatud keskkonna probleeme.
- Looduse kujundamise tähtsust võimaldab analüüsida valgustusaja ja romantismi kirjandus: inimese suhe loodusesse kui stiihiasse eri ajastutel ning inimese väiksus ja roll võimsa looduse kõrval.
- 21. sajandil on loodushoid ja tark käitumine looduses terav teemavaldkond. Erinevaid keskkonnateemasid (nt reostatud keskkond, prügi, inimese ökoloogiline jalajälg, võimalikud ökokatastroofid) pakuvad võimalust esile tuua realismi ja naturalismi kirjandusperioodid ning ulmekirjanduse ja teadusfantastika kirjandusžanrid (nt Isac Asimovi, Leo Kunnase, Cormac McCarthy looming).
- 20. sajandi ajaluule, ekspressionism maalikunstis ning dodekafooniotehnika muusikakultuuris annavad võimaluse analüüsida inimeksistenti enesehävituslikkust (nii sisemiselt kui ka end ümbritsevalt).

Elukestev õpe ja karjääri plaanimine

- Olulisel kohal on kunsti (muusika, kirjandus, teater vm) alal tegutseva inimese roll ühiskonnas.
- Žanri- ja liigipõhises kirjanduskäsitluses on võimalik analüüsida muusikute eneseleidmist, elu- ja töökäiku, valikute õigustatust ja võimalusi (Herman Hesse „Stepihunt“, „Klaaspärlimäng“, August Gailit „Leegitsev süda“ jt).

- Kirjandus võimaldab õpilast suunata märkama erinevate ajastute elu- ja töökorraldust. Oluline on võrdlusmoment, näiteks millised olid unistuste ametid enne ja nüüd (rüütliid, kangelased, religioon kui karjäär, töölised, ametnike teke).
- Praktiline keeleõpetus võimaldab vahetult kokku puutuda töömaailmaga ja valmistab õpilast ette erialaseks õppetööks kõrgkoolis. Iseseisvate ja rühmatööde kaudu seostavad õpilased oma muusikalisi huvisid ja võimeid keelalaste teadmiste ja oskustega, nt koostavad annotatsioone, stipendiumitaotlusi, kontserdiarvustusi, retsensioone, kavalehti, elulookirjeldusi jpm.

Teabekeskond

- Lugejakeskne lähenemine kirjandusteosele võimaldab arendada õpilast teadlikuks lugejaks, kes oskab tekstist infot leida, leitud tõlgendada ning teab, et mõistmisvõimalusi on palju.
- Kirjanduse- ja keeleõpe aitab mõtestada tsensuuri ja vaba sõna rolli kirjanduses, tutvustab autoriõiguse kontseptsiooni.
- Õpilased otsivad internetist ja muudest allikatest erinevat infot kirjanduse ja kirjanike kohta, nt tutvuvad kirjanike kodulehekülgedega, külastavad kirjanike muuseume kui kirjanikuga süvitsi tutvumise paiku.
- Praktilises keeleõppes arendab õpilane õpiülesannete lahendamisel läbivalt info otsimise, kriitlise hindamise ja kasutamise oskust, kasutades selleks infoühiskonna võimalusi (sh on olulisel kohal digitaalsed keeleressursid).

Tehnoloogia ja innovatsioon

- Kirjandus, aga ka õigekeelsusallikad ja entsüklopeediad on kolinud internetti ja e-lugerrisse. Õpilane on teadlik allikatest ja oskab tehnoloogiat sihipäraselt kasutada.

- Žanri- ja teostepõhisel kursustel rakendatakse analüüsimisel erinevaid meedia- ja IKT-vahendeid nõudvaid ülesandeid. Õpilasi suunatakse otsima alternatiivseid loovlahendusi, nt teoste põhjal lavastama videoklippe, kuuldemänge, tegema tegelastega raadiointervjuusid, videopäevikuid, reklaamima teoseid.
- Tehnoloogia areng ja innovatsioon kujundab inimest ja inimeseks olemist. Nii teoste põhjal, essee teemadena, aga ka vaba arutelu vormis saab korraldada diskussioone teemal, mil moel on tehnika inimest muutnud.

Tervis ja ohutus

- Kirjandus- ja muusikaajalugu on täis lugusid, kus autorid või tema tegelased elavad enesehävituslikku, dekadentlikku elu (19. sajandi sümbolistid) või kannatavad füüsiliselt üldiste kriiside tõttu (20. sajandi sõdades kannatanud kunstnikuelud) jm. Tegelast analüüsid on oluline vaadelda tegelase eluviise, kuidas kujundatakse tegelase elu ja valikud sotsiaalsest ja psühholoogilisest aspektist.
- Õpitakse märkama, kuidas arusaam ja teadlikkus tervislikest eluviisidest on aja jooksul muutunud, kuidas ajastule iseloomulikud haigused (katk, tiisikus) mõjutasid inimeste elu.
- Kuidas jääda iseendaks erinevates kriisisituatsioonides, kuidas säilitada tervet mõistust represseerimiste, sõdade ja vangistuse käigus. Uuem kirjandus kannab endas kõiki tänapäevaseid väärtusi: inimõigused, inimese vabadus, võrdõiguslikkus jm.

Väärtused ja kõlblus ning kultuuriline identiteet

- Kirjandus on inimese väärtuste kujundaja. Arutletakse eetiliste ja esteetiliste probleemide üle kirjandusteostes, hinnatakse humaanseid väärtusi, kõrvutatakse enda ja kirjandusteose väärtuste maailma.
- Iga ajastu on kandnud endas ise väärtusi. Moraal ja moraalnormide muutumine ajas.
- Luues muusika- ja kunstiajaloo abil taustsüsteemi, on oluline mõistmine, miks mõni raamat on pälvinud koha maailmakirjanduses.

- Kirjandus toetab õpilase kultuuriteadlikkuse kujunemist. Antiigist alates saab keskenduda kirjandusele kui inimkonna ajaloo peegeldajale;
- Mitmekülgse kultuurilise maailmapildi kujundamisele aitavad kaasa kõik kirjandusteosed.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

- Kirjandus avab maailma ning loob seoseid, kujundades lugeja maailmavaadet. Eri ajastute, maailma ja sõdade kajastamine kirjanduses ning sellega kaasnevate probleemide analüüs aitab mõista, mis on inimesele hea.
- Ajastukeskne lähenemine võimaldab vaadelda inimese orjastamist ja ahistamist, inimese kujunemist kitsastes tingimustes, samas ka inimese püüdu otsustada ise oma tegude üle, inimõiguste kujunemist ja vabadust kui humaanset ideaali.
- Erinevate süžeedega kirjandusteosed võimaldavad juhtida tähelepanu sellele, kuidas inimene saab muuta end ümbritsevat maailma, luua ja parandada ühiskonda.
- 20. sajand on repressioonide, diktaatorite, aga ka vabaduse ning demokraatia tõusu aeg. Kirjandus kannab endas ajastu poliitilist ja ühiskondlikku pitsarit. Olulisel kohal on tsensuur ja lugemine ridade vahelt. Analüüsida tuleb ka seda, kuidas rühmitused (Noor-Eesti, kassetipõlvkond, Arbujad jt) oma tegevusega kaasaega mõjutasid.
- Uuem kirjandus sisaldab laulva revolutsiooni aegset kirjandust. Oluline on rõhutada, kuidas vabaduse saavutamine ja demokraatia hoidmine toimub, kuidas kirjanik on olnud vabadusvõitleja, mis on vaba sõna väärtus; samas ka Eesti arengusuunad Euroopas.

Õppetegevus

1. Kontakttunnid vastavalt tunnijaotusplaanile ja kooli tunniplaanile. Kontakttundides kasutatavad õppemeetodid on järgmised: loeng, seminar, **aktiivõpe** (sh avastus-, uurimis-, probleem- ja projektõpe), rühmatöö, paaristöö, iseseisev töö õppematerjaliga, sh digitaalse keelevaraga, kujundav tagasiside kaaslastelt ja õpetajalt.

Kontakttundides on aktiivõppe meetoditest olulisel kohal erinevad õpi- ja rollimängud ja loovtegevused (luulekava, lavastus, film, näitus, võistluse lugemine jpm), mille rakendamiseks võib õpetaja vastavalt ülesandele korraldada tunni nii klassiruumis kui ka mujal (nt aulas, raamatukogus, õues). Kontakttunnid digitaalse õppevara, infootsingu ja tekstiloomega toimuvad võimaluse korral **arvutiklassis**.

- **Õppekäigud** (sh muuseumi- ja raamatukogutunnid, väljasõidud kirjanduslikesse paikadesse, kirjanduslikud ekskursioonid linnaruumis, teatrimajade ja muude kultuuriasutuste külastamine, nende infrastruktuuri ning tegevusega tutvumine)
- **Kodused tööd** (sh kohustusliku kirjanduse lugemine) ja **iseseisev õppetöö e-keskkonnas**.
Kooli eripära arvestades on koduste tööde maht üldjuhul viidud miinimumini (v.a kohustusliku kirjanduse vastamine). Kirjandusteose lugemine on aeganõudev protsess, mistõttu teatatakse analüüsitavaid teoseid teatada juba lõppeva õppeaasta juunikuus. Kohustusliku kirjanduse loetelu tugineb riiklikule ainekavale ja aineõpetaja valikule ning on kättesaadav kooli kodulehel. Lisaks tervikteostele loetakse tunnis ja iseseisvalt ka lühemaid tekste ja tekstikatkendeid, mis täpsustuvad jooksvalt õppeaasta käigus. Võimaluse korral teeb õpetaja antud tekstid õpilasele kättesaadavaks ka veebikeskkonnas.
- Inspireerivate kirjandus-, keele- ja kultuurivaldkonnaga seotud inimeste **külalisloengud ja -seminarid** koolis ja väljaspool kooli.

- **Teatri- ja kinokülastused**

Hindamise erisused ainevaldkonnas

Eesti keeles hinnatakse:

- 1) korrektset suulist ja kirjalikku keelekasutust;
- 2) eri liiki suuliste ja kirjalike tekstide mõistmist ning kriitilist analüüsi;
- 3) tekstilooimeoskust;
- 4) argumenteerimisoskust;
- 5) teabeallikate kasutamise oskust.

Kirjanduses hinnatakse:

- 1) teoste lugemist, tõlgendamist ja analüüsi;
- 2) argumenteerimisoskust;
- 3) eri liiki tekstide loomise ja esitamise oskust;
- 4) eesti ja maailmakirjanduse peamiste arengusuundade tundmist;
- 5) ilukirjandusliku keelekasutuse eripära mõistmist ja valdamist.

Praktilise eesti keele tundides tehtud tööde tulemusi, mis näitavad kirjanduskursuste või teiste eesti keele kursuste õpitulemuste saavutatust, võib õpetaja hinnata ja arvestada vastavate kursuste osalise sooritusena. Samuti võib kirjanduskursustes ning teistes eesti keele kursustes tehtud tööde praktilise eesti keele kursuse õpieesmärkidele suunatud tegevusi hinnata ja arvestada praktilise eesti keele kursuse osalise sooritusena.

Tähtsal kohal on **kujundav hindamine**, mis keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutusega ega oma üldjuhul numbrilist väärtust. Õpetaja ja annab kõigile tugevate ja nõrkade külgede kohta vastukaja.

Kujundav hindamine eesti keeles ja kirjanduses hõlmab alljärgnevat.

- Koduste tööde lahendamine – üldjuhul hinnatakse jooksvaid koduseid töid vaid kujundavalt, kui õpetaja ei ole enne ülesande esitamist teisiti öelnud (vt hindeline kodune arvestustöö). Tegemata kodune töö märgitakse e-päevikus tähisega „K“ (sooritamise tähtaeg üks nädal), sooritustulemus märgitakse „A“ (arvestatud) või „MA“ (mittearvestatud). Antud hindamist arvestatakse kursuse tööpanuse hinde panemisel.
- Õpilase eneseanalüüs ja kaasõpilase tagasiside (vastavalt ülesandele suuline ja/või kirjalik).
- Tööde korrektne nõuetekohane vormistamine.
- Individuaalse arengu arvestamine, tuginedes õpetaja poolt eelnevalt antud tagasisidele (õppetöö kui protsess).
- Tööpanus – õpilase kaasatõõtamine ainetunnis, seminaris, kasutades selleks õppetöös ettenähtud õppevahendeid, rühmatöös osalemise aktiivsus, iseseisvus tööülesannete täitmisel.

Tunnikontrollide, tasemetööde ja proovieksami hindeid ei saa parandada. Tunnikontrolli materjal sisaldub üldjuhul järgnevas kontrolltöös. Kui õpilane ei saa käsitletavast materjalist aru, siis ta tuleb konsultatsiooni (eelnevalt lepib aineõpetajaga konsultatsiooni aja kokku).

Numbriline hindamine eesti keeles ja kirjanduses hõlmab kontrolltöid ja hindelisi koduseid arvestustöid (sh kodukirjand, -essee, -arvustus, projektülesanne vms). Tegemata hindeline kodune arvestustöö märgitakse e-päevikus tähisega „!“ (sooritamise tähtaeg üks nädal).

Kokkuvõttev kursusehinne (numbrilise ja kujundava hindamise osakaal kursuse hines) – 75% moodustab õpitulemuste teadmiste ja oskuste numbriline hinne ja 25% kujundav hinnang. Hindamise põhimõtteid tutvustatakse õpilastele igal õppeaastal esimeses ainetunnis.

Eesti keele ja kirjanduse õppeaine õppesisu, sellele vastavad õpitulemused, IKT kasutus ja lõimingu kohad on esitatud vastavates ainekavades kursuseti koondtabelina.

**Eesti keele ainekava TMKK gümnaasiumis 10. klassile
1. kursus “KEEL JA ÜHISKOND”, ainemaht 35 tundi**

OSAOSKUSED	TEEMAD /ALATEEMAD	OODATAVAD ÕPITULEMUSED	IKT, lõiming
Keele ülesanded	<ul style="list-style-type: none"> • infovahetus, • suhteloome, • identiteedi väljendamine, • maailmapildi kujundamine. 	<p>mõistab keele rolli, funktsioone ja tähendust ühiskonnas;</p> <p>teab eesti keele erijooni teiste keeltega võrreldes;</p> <p>mõistab allkeelte (oskuskeel, ilukirjanduskeel) ja keele varieerumise olemust</p>	<p>kodanikualgatus ja ettevõtlikkus</p> <p><i>õpilane on teadlik, et vaid korrektse emakeele kaudu suudab ta osaleda riigi ühiskonna arengus ja olla aktiivne ühiskonna liige</i></p>
Keel kui märgisüsteem	<ul style="list-style-type: none"> • Teised märgisüsteemid. • Graafilised üldistused (joonised, tabelid, skeemid). Pildikeel. Märgisüsteemide ühendamine tekstis. • Kunst ja keel 	<p>tunneb suulise ja kirjaliku keele norme ning etiketti</p> <p>oskab eakohasel tasemel analüüsida ajastuomaseid keelenähtusi. (arvutisuhtluse keel, släng...)</p>	<p>Lõiming kunstiajaloo (kunstikeel kui märgisüsteem)</p>
Eesti keel ja teised keeled	<ul style="list-style-type: none"> • Eri tüüpi keeled. • Eesti keele eripära teiste keelte kõrval. 		<p>keskkond ja jätkusuutlik areng</p> <p><i>õpilane mõistab, et kui säilivad rahvused ja keeled, siis säilib ka inimkond</i></p>

Häälikusüsteem	<ul style="list-style-type: none"> • astmevaheldus; • muutevormistik; • lausetüübid ja sõnajärg; • täis- ja osaalus, täis- ja osasihitis, täis- ja osaõeldistäide lauseehituses; • eesti sõnamoodustuse erijooni. 		
Eesti keel võrdluses soome keele ja teiste soome-ugri keeltega	<ul style="list-style-type: none"> • Euroopa ja maailma keeled (valikuliselt). Keelekontaktid. • Saksa, vene, inglise ja soome keele mõju eesti keelele. Keelevarieerumine ja muutumine. 		
Tänapäevase kirjakeele kujunemine	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjakeel ja kõnekeel. Murdekeel ja kodumurre. Kirjakeele norm. • Keeleline etikett. Keelekasutuse valdkonnad ja sotsiaalrühmade erikeeled. • Släng. Aktsent. 		<p>kultuuriline identiteet</p> <p><i>õpilane teab eesti keele kohta teiste maailma keelte hulgas, oskab väärtustada eesti keele murdeid ja murrakuid</i></p>
Eesti mitmekultuurilise ja mitmekeelse maana	Keeleline tolerantsus. Eesti keelepoliitika. Eesti keele staatus ja tulevik.		<p>väärtused ja kõlblus</p> <p><i>õpilane väärtustab oma keelt ja kultuuri, kuid oskab hinnata ja väärtustada ka teiste rahvaste kultuure, on teiste kultuuride suhtes tolerantne</i></p>

Eesti keele kasutusvaldkonnad ja arendus	keele tehnoloogia, terminoloogia ja oskuskeel, ilukirjandus, tõlkekultuur.		tehnoloogia ja innovatsioon <i>erinevate tarbetekstide vormistamine arvuti abil, info leidmine Internetist, et vormistada vajalikke dokumente</i>
--	--	--	--

Hindamine

Õpitulemus	1. tase (3) C-tase Teadmine	2. tase (4) B-tase Rakendamine	3. tase (5) A-tase Arutlemine
1) mõistab keele rolli, funktsioone ja tähendust ühiskonnas;	Teab, et emakeele oskamine on eluks oluline oskus. On teadlik oma vigadest.	Teab, et emakeele oskamine on eluks oluline oskus. On teadlik oma vigadest, tegeleb oma kirja- ja väljendusoskuse parandamisega	Teab, et emakeele oskamine on eluks oluline oskus. On teadlik oma vigadest, tegeleb teadlikult kirja- ja väljendusoskuse arendamisega.
2) teab eesti keele erijooni teiste keeltega võrreldes;	Teab, mille poolest eesti keel erineb teistest keeltest.	Teab, mille poolest eesti keel erineb teistest keeltest. Suudab teadlikult moodustada erinevaid morfoloogilisi vorme.	Teab, mille poolest eesti keel erineb teistest keeltest. Suudab teadlikult moodustada erinevaid morfoloogilisi vorme, suudab kasutada vormidevahelisi seoseid.
3) mõistab allkeelte (oskuskeel, ilukirjanduskeel) ja keele varieerumise olemust;	Teab, et kõikides keeltes on olemas nii kõne- kui kirjakeel, aga ka släng ning ilukirjanduskeel.	Suudab eristada kõnekeelt, kirjakeelt, oskuskeelt ja ilukirjanduskeelt.	Suudab eristada kõnekeelt, kirjakeelt, oskuskeelt ja ilukirjanduskeelt ning neid sobivad olukorras kasutada.
4) tunneb suulise ja kirjaliku keele norme ning etiketti;	Teab, et erinevates suhtlussituatsioonides tuleb kasutada erinevat keelestiili.	Teab, et erinevates suhtlussituatsioonides tuleb kasutada erinevat keelestiili, oskab abimaterjalidest (ÕS, Internet) leida erinevaid keelenorme.	Teab, et erinevates suhtlussituatsioonides tuleb kasutada erinevat keelestiili, oskab abimaterjalidest (ÕS, Internet) leida erinevaid keelenorme ja neid õiges situatsioonis kasutada.
5) oskab eakohasel tasemel analüüsida ajastuomaseid keelenähtusi. (arvutisuhtluse keel, släng ...)	Teab, mis on kõnekeel, släng, arvutisuhtluse keel jmt.	Teab, mis on kõnekeel, släng, arvutisuhtluse keel jmt ning oskab õiges situatsioonis õiget stiili kasutada.	Teab, mis on kõnekeel, släng, arvutisuhtluse keel jmt ning oskab õiges situatsioonis õiget stiili kasutada, arendab edasi oma keelekasutust.

Eesti keele ainekava gümnaasiumis 10.klass

2.kursus “PRAKTILINE EESTI KEEL I” ainemaht 35 tundi

OSAOSKUSED	TEEMAD /ALATEEMAD	OODATAVAD ÕPITULEMUSED	IKT, lõiming
Kõnelemine	<ul style="list-style-type: none"> Suuline esinemine ja suhtlus eri tüüpi olukordades. Argumenteerimine, veenmine; emotsionaalsus, toon. 	<ul style="list-style-type: none"> argumenteerib veenvalt ja selgelt ning kaitseb oma seisukohti suuliselt ja kirjaliku arutleva teksti vormis; koostab levinumaid tarbetekste; oskab ühe alusteksti põhjal koostada referaati ja kokkuvõtet, vältides plagiaati; 	<p>elukestev õpe ja karjääri planeerimine</p> <p><i>suuline esinemine ja suhtlus eri tüüpi olukordades; tarbetekstide kirjutamine ja vormistamine; arvamusteksti koostamine; referaadi ja kokkuvõtte kirjutamine; süstemaatiline sõnavaraarendus;</i></p> <p>kodanikualgatus ja ettevõtlikkus</p> <p><i>sallimatus ebakorrekse keelekasutuse puhul; julge eneseväljendus</i></p> <p>teabekeskond</p> <p><i>orienteerumine tarbetekstide külluses; teadlikkus infootsingute paljususest</i></p> <p>tehnoloogia ja innovatsioon</p> <p><i>info otsing elektroonilisest ja paberil tekstist; erinevate tarbetekstide vormistamine arvutil</i></p> <p>keskkond ja jätkusuutlik areng</p>
Kirjutamine	<ul style="list-style-type: none"> Tarbetekstid: elulugu, avaldus, seletuskiri, taotlus, kaebus, kiri ja e-kiri, plangid ning vormid. Arvamustekstid. Arvamustekstide ülesehituse põhimõtted. Arvamustekstide koostamine ühiskonna- ja õpilaselu teemadel. Referaadi ja kokkuvõtte kirjutamine. Õigekirja ja õigekeelsusküsimuste kordamine vajaduse põhjal. 	<ul style="list-style-type: none"> tunneb põhilisi elektroonilise infootsingu võimalusi ning kasutab neis leiduvat infot oma tekstides; oskab kasutada elektroonilisi ja paberikandjal sõnaraamatuid; on kinnistanud ja parandanud oma õigekirja- ja kirjakeeleoskust. 	

<p>Lugemine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Seotud ja sidumata tekstide (nimestike, graafikute, tabelite jm) mõistmine. • Tekstide otsing veebist ja raamatukogust; info otsing elektroonilisest ja paberil tekstist. • Süstemaatiline sõnavaraarendus (nt harvem sõnavara, mõistesuhted, sõnamoodustus, käsitletavate teemadega seotud erisõnavara; sõnavara omandamine, kinnistamine ja praktiline kasutamine). 		<p><i>keelekeskkonna hoidmine: korrektne keelekasutus nii suulises kui ka kirjalikus väljenduses; muutustega kursis olemine</i></p> <p>väärtused ja kõlblus</p> <p><i>suhtluspartneri austamine ja mõistmine dialoogis; lugupidav suhtumine õigekirja tundmisse</i></p>
<p>Kuulamine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Erinevate keelevariantide sotsiaalse tähenduse mõistmine, teksti suhtlustähenduse ja eesmärgi • mõistmine eri toimingutes, suhtluspartneri mõistmine dialoogis. 		

Hindamine

Õpitulemus	1. tase (3) C-tase Teadmine	2. tase (4) B-tase Rakendamine	3. tase (5) A-tase Arutlemine
1) argumenteerib veenvalt ja selgelt ning kaitseb oma seisukohti suuliselt ja kirjaliku arutleva teksti vormis;	Kaitseb püüdliselt oma seisukohti suuliselt ja kirjaliku arutleva teksti vormis	Argumenteerib ja kaitseb oma seisukohti suuliselt ja kirjaliku arutleva teksti vormis	Argumenteerib veenvalt ja selgelt ning kaitseb oma seisukohti suuliselt ja kirjaliku arutleva teksti vormis
2) koostab levinumaid tarbetekste;	Teab üldjoontes, kuidas koostada levinumaid tarbetekste	Oskab hästi koostada levinumaid tarbetekste	Koostab veatult ja põhjalikult levinumaid tarbetekste.
3) oskab ühe alusteksti põhjal koostada referaati ja kokkuvõtet, vältides plagiaati;	Teab, kuidas koostada alusteksti põhjal referaati, kokkuvõtet	Suudab koostada head referaati ja kokkuvõtet ning väldib plagiaati	Koostatud referaat, kokkuvõte on isikupärane ega sisalda plagiaati
4) tunneb põhilisi elektroonilise infootsingu võimalusi ning kasutab neis leiduvat infot oma tekstides;	Teab, missugused on põhilised infootsingu võimalused ja püüab neid kasutada	Teab, kuidas kasutada elektroonilisi infootsingu võimalusi oma tekstide tarbeks	Kasutab oskuslikult infootsingu võimalusi, et parandada ja täiustada oma tekste
5) oskab kasutada elektroonilisi ja paberil sõnaraamatuid;	Teab, missuguseid elektroonilisi ja paberil sõnaraamatuid on otstarbekas kasutada	Oskab abi otsida elektroonilistest ja paberil sõnaraamatutest	Kasutab süstemaatiliselt ja oskuslikult vaja-minevaid sõnaraamatuid
6) on kinnistanud ja parandanud oma õigekirja- ja kirjakeeleoskust.	Püüab kinnistada ja parandada oma õigekirjaoskust	Teab oma vigu, analüüsib neid ning parandab pidevalt oma oskusi	Pideva töö tulemusel on õigekirja- ja kirjakeele-oskus väga heal tasemel

Eesti keele ainekava TMKK gümnaasiumis 11. klass
3.kursus "Meedia ja mõjutamine", maht 35 tundi

OSAOSKUSED/ ÕPPESISU	ALATEEMAD	OODATAVAD ÕPITULEMUSED	IKT, lõiming
<ul style="list-style-type: none"> • Teksti üldtunnused: sobivus suhtlusolukorda, üldine sidusus ja sisuosade seostamine; keeleline loovus ja õigekeelsus. • Tekstide tõlgendamine, retseptiooni erinevuse põhjused: teadmised, isiklik kogemus, kultuuritaust. Teksti adressaat ja vastuvõetavus. • Tekstide liigitamine ja analüüs. • Olulisemad meediatekstide žanrid (uudis, reportaaž, intervjuu, arvamus). • Meediatekstide seostamine: viited ja vihjed, vahendamise ulatus ja eesmärgid. Keel info ja suhtelooime teenistuses. • Meediakanalid. Tähtsamad meediakanalid Eestis, eriala- ja üldhuviajakirjad, raadio- ja telekanalid, internet, paber- ja <i>online</i>-väljaanded, kvaliteetajakirjanduse ja meelelahutusajakirjanduse erinevused. • Kirjutatud teksti, kuuldeteksti ja audiovisuaalse teksti esitusviisid ning vahendid. • Eri tüüpi meediatekstide vastuvõtu spetsiifika; verbaalse teksti taju heli ja pildi kontekstis. • Meediatekstide usaldusväärsus. Suhtlus 		<p>Kursuse lõpul õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb meediakanaleid, trükimeedia, raadio, televisiooni ja elektroonilise meedia erijooni ning olulisi tekstiliike; • teab tekstide üldtunnuseid ning eri tekstide vastuvõtu iseärasusi; • on teadlik meediateksti vastuvõtu eripärast ja selle põhjustest; • on omandanud tekstianalüüsi põhivõtted; analüüsib verbaalset teksti visuaalses ja audiovisuaalses kontekstis; • tajub teksti autori eesmäärke ning motiive; leiab viiteid ja vihjeid teistele tekstidele, tõlgendab teksti seostuvate tekstide kontekstis; • eristab fakti arvamusest ning usaldusväärset infot küsitavast; • tunneb meediatekstis ära 	<p>elukestev õpe ja karjääri planeerimine: <i>meediakanalite jälgimine ja tundmine aitab kaasa tuleviku planeerimisel;</i></p> <p>keskkond ja jätkusuutlik areng: <i>meedia annab mõjutusi ka suhtumises keskkonda;</i></p> <p>kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: <i>õpilane mõistab meedia mõju kodanikuühiskonnas;</i></p> <p>kultuuriline identiteet: <i>õpilane saab aru, et meedia on ka võimas kultuurivahendaja ja samas ka identiteedilooja;</i></p> <p>teabekeskond: <i>kujundatakse teadlikku ja arukat meediatekstides orienteerujat;</i></p> <p>tehnoloogia ja innovatsioon: <i>õpilane oskab kasutada tänapäevaseid info- ja meediakanalid olulise leidmisel ja loomisel;</i></p> <p>tervis ja ohutus: <i>õpilane mõistab info-ja meediakanalid kasutades turvariske, oskab</i></p>

<p>internetiportaalides. Meedia ja mõjutamine. Verbaalne ja visuaalne mõjutamine.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Manipuleerimine, meediaeetika ja meediakriitika. Oma seisukoha eetilise ja asjakohane sõnastamine. Autoripositsioon, info allikad ja nende usaldusväärsus. • Kriitiline ja teadlik lugemine. Fakti ja arvamuse eristamine. Meedia retoorika ja argumendid. Sotsiaalsete tunnuste ja müütide konstrueerimine meediatekstis. • Reklaam (kommertsreklaam, poliitiline reklaam, sotsiaalreklaam). Reklaami sihtrühmad ja kanalid. Reklaam mainekujundusvahendina. Erandlik keelekasutus ja tähelepanu äratamise võtted. Reklaami mõjus. Kriitilise reklaamitarbija kujundamine. 	<p>argumendid ja põhilised mõjutamisvõtted;</p> <ul style="list-style-type: none"> • analüüsib kriitiliselt reklaami ning arutleb reklaami ja mainekujunduse teemadel; • oskab väljendada oma seisukohta loetu ja kuuldu kohta ning valida selleks sobivaid keelevahendeid. 	<p><i>oma mainet hoida ja kujundada ka (sotsiaal)meedias. väärtused ja kõlblus: õpilane mõistab meedia ja reklaami mõju väärtushinnangute kujundamisel.</i></p>
---	---	---

Hindamine

Õpitulemus	1. tase (C-tase) Teadmine	2. tase (B-tase) Rakendamine	3. tase (A-tase) Arutlemine
1) tunneb meediakanaleid, trükimeedia, raadio, televisiooni ja elektroonilise meedia erijooni ning olulisi tekstiliike;	Teab erinevaid meediakanaleid, tunneb nende erinevusi ja olulisi tekstiliike.	Tunneb meediakanaleid ja nende erinevusi, eristab meediatekste nende liikide põhjal.	Oskab põhjalikult analüüsida ja arutleda erinevate meediakanalite ning meediatekstide teemal.
2) teab teksti üldtunnuseid ning eri tekstide vastuvõtu iseärasusi, on teadlik meediateksti vastuvõtu eripärast ja selle	Teab tekstide üld-tunnuseid.	Tunneb tekste nende üldtunnuste järgi, mõistab eri tekstide vastuvõtu iseärasusi.	Oskab analüüsida tekste nende tunnuste põhjal ning mõistab kirjeldada nende vastuvõtu iseärasusi ja põhjuseid.

põhjustest;			
3) on omandanud tekstianalüüsi põhivõtted; analüüsib verbaalset teksti visuaalses ja audiovisuaalses kontekstis;	Teab tekstianalüüsi põhivõtteid.	Tunneb tekstianalüüsi põhivõtteid, analüüsib teksti.	Oskab hästi teksti analüüsida, lähtudes analüüsi põhivõtetest ja kontekstist.
4) tajub teksti autori eesmärke ning motiive; leiab viiteid ja vihjeid teistele tekstidele, tõlgendab teksti seostuvate tekstide kontekstis;	Tajub teksti autori eesmärke ja motiive.	Tajub teksti autori eesmärke ning motiive; leiab viiteid ja vihjeid teistele tekstidele.	Tajub teksti autori eesmärke ning motiive; leiab viiteid ja vihjeid teistele tekstidele, tõlgendab teksti seostuvate tekstide kontekstis.
5) eristab fakti arvamusest ning usaldusväärset infot küsitavast;	Eristab fakti arvamusest.	Eristab fakti arvamusest ja usaldusväärset infot küsitavast.	Analüüsib infot, lähtudes selle usaldusväärsusest, eristab fakte arvamusest.
6) tunneb meediatekstis ära argumentid ja põhilised mõjutamisvõtted; analüüsib kriitiliselt reklaami ning arutleb reklaami ja maine-kujunduse teemadel.	Teab erinevaid mõjutamise viise, suudab reklaami analüüsida.	Tunneb ära erinevaid mõjutamise viise ja teksti argumente, analüüsib kriitiliselt reklaami.	Oskab leida tekstis argumentid ja mõjutamis-võtted, analüüsida reklaame ja arutleda sellel teemal.

Eesti keele ainekava TMKK gümnaasiumis 11.klass

4. kursus: “Praktiline eesti keel II”, maht 35 tundi

OSAOSKUSED	TEEMAD / ALATEEMAD	OODATAVAD ÕPITULEMUSED	IKT, lõiming
Kõnearendus-, lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisteemad	<ul style="list-style-type: none">• Kursusega „Meedia ja mõjutamine” seostuvad teemad.• Kirjanduskursustega haakuvad teemad.• Õppekava läbivad teemad.	<p>Kursuse lõpul õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none">1) annab paindlikult ja olukorra järgi edasi oma tundeid, mõtteid ja hinnanguid niihästi isiklikus, avalikus kui ka ametlikus suhtluses, nii suuliselt, kirjalikult kui ka elektrooniliselt;2) argumenteerib veenvalt ja selgelt ning suudab kaitsta oma seisukohti eakohastes aruteludes koolis;3) suudab kaasa mõelda avalikule esinemisele ning esitada ettekandjale küsimusi;4) suudab eri liiki meediatekste kriitiliselt hinnata ning eri allikatest pärineva info ja arutluskäikude põhjal tasakaalustatud	<p>elukestev õpe ja karjääri planeerimine</p> <p><i>suuline suhtlus olukorrast ja vestluspartnerist lähtuvalt; tarbekirjade koostamine: juhend, koosoleku memo, tegevuskava; mitme allika põhjal kokkuvõtte ja referaadi kirjutamine;</i></p>

Kõnelemine	<ul style="list-style-type: none"> • Suuline suhtlus olukorrast ja vestluspartnerist lähtuvalt. • Sama sõnumi edastamine erinevate keelevahenditega, keelelise väljenduse paindlikkus, otsesem ja kaudsem väljendumine. • Ratsionaalsete, emotsionaalsete ja eetiliste argumentide kasutamine ning veenmine ja mõjutamine. 	kokkuvõtet teha; 5) suudab kirjutada arvamislugu, retsensiooni ja pressiteadet ning koostada koosoleku memo ja tegevuskava; 6) suudab mitme aimeallika põhjal kirjutada referatiivset teksti, vältides plagiaati; 7) on arendanud oma elektroonilise infootsingu oskust ning suudab kasutada paindlikke infootsingu strateegiaid;	keskkond ja jätkusuutlik areng <i>keelekeskkonna hoidmine: korrektne keelekasutus nii suulises kui ka kirjalikus väljenduses; muutustega kursis olemine;</i>
Kirjutamine	<ul style="list-style-type: none"> • Tarbekirjade koostamine: juhend, koosoleku memo, tegevuskava. • Mitme allika põhjal kokkuvõtte ja referaadi kirjutamine. • Ajakirjanduslike tekstide koostamine: arvamislugu, retsensioon, pressiteade. • Veebitekstide koostamine: blogi, <i>podcast</i>. • Vajaduse korral õigekirja ja õigekeelsusküsimuste kordamine. 	8) on kinnistanud ja parandanud oma õigekirja- ja kirjakeeleoskust.	kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: <i>veebitekstide koostamine: blogi, podcast; julge eneseväljendus</i> kultuuriline identiteet <i>keele säilimise tagab korrektne keelekasutus: tähelepanu õigekirjale ja õigekeelsusküsimustele;</i>

<p>Lugemine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eri modaalsusega tekstide (kirjaliku, audiovisuaalse, hüpertekstilise) tähenduse mõistmine. • Teksti eesmärgi ja vaatenurga mõistmine, meediatekstide kriitiline analüüsimine. • Teksti sisuliste ja keeleliste tunnuste põhjal paindlike elektrooniliste otsingustrateegiatega kasutamine. • Süstemaatiline sõnavaraarendus (üldkasutatavate võõrsõnade, ilukirjanduskeele sõnavara, käsitletavate teemadega seotud terminoloogia omandamine, kinnistamine ja praktiline kasutamine). 		<p>teabekeskond:</p> <p><i>orienteerumine tarbetekstide külluses; teadlikkus infootsingute paljususest;</i></p> <p>tehnoloogia ja innovatsioon</p> <p><i>info otsing elektroonilisest ja paberil tekstist; erinevate tarbetekstide vormistamine arvuti abil;</i></p> <p>tervis ja ohutus</p> <p><i>tervise- ja ohutusealaste tekstide analüüsimine</i></p>
<p>Kuulamine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ratsionaalsete, eetiliste ja emotsionaalsete argumentide eristamine suulises tekstis, kallutatuse ja manipuleerimise äratundmine. 		<p>väärtused ja kõlblus</p> <p><i>ratsionaalsete, eetiliste ja emotsionaalsete argumentide eristamine suulises tekstis, kallutatuse ja manipuleerimise äratundmine.</i></p> <p>Digiarhiivide ja <i>podcast`ide</i> kasutamise oskus</p>

Hindamine

Õpitulemus	1. tase C-tase Teadmine	2. tase B-tase Rakendamine	3. tase A-tase Arutlemine
1) annab paindlikult ja olukorra järgi edasi oma tundeid, mõtteid ja hinnanguid niihästi isiklikus, avalikus kui ka ametlikus suhtluses, nii suuliselt, kirjalikult kui ka elektrooniliselt;	Püüab edasi anda oma tundeid, mõtteid, hinnanguid erinevates suhtlustes nii suuliselt, kirjalikult kui ka elektrooniliselt	Annab edasi oma tundeid, mõtteid, hinnanguid erinevates suhtlustes nii suuliselt, kirjalikult kui ka elektrooniliselt;	Annab selgelt ja enesekindlalt edasi oma tundeid, mõtteid, hinnanguid erinevates suhtlustes nii suuliselt, kirjalikult kui ka elektrooniliselt;
2) argumenteerib veenvalt ja selgelt ning suudab kaitsta oma seisukohti eakohastes aruteludes koolis;	Püüab argumenteerida ja kaitsta oma seisukohti eakohastes aruteludes koolis.	Argumenteerib ja kaitseb oma seisukohti eakohastes aruteludes koolis	Argumenteerib ja kaitseb veenvalt oma seisukohti eakohastes aruteludes koolis.
3) suudab kaasa mõelda avalikule esinemisele ning esitada ettekandjale küsimusi;	Püüab kaasa mõelda avalikule esinemisele ning esitada ettekandjale mõned küsimused.	Suudab kaasa mõelda avalikule esinemisele ning esitada ettekandjale küsimusi.	Mõtleb kaasa avalikule esinemisele ning esitab ettekandjale teemakohaseid ja isikupäraseid küsimusi.
4) suudab eri liiki meediatekste kriitiliselt hinnata ning eri allikatest pärineva info ja arutluskäikude põhjal tasakaalustatud kokkuvõtet teha;	Püüab aru saada ja hinnata meediatekste ning neist lühikokkuvõtet teha.	Hindab kriitiliselt eri liiki meediatekste ning oskab eri allikatest pärineva info ja arutluskäikude põhjal tasakaalustatud kokkuvõtet teha.	suudab eri liiki meediatekste kriitiliselt hinnata ning eri allikatest pärineva info ja arutluskäikude põhjal isikupärast kokkuvõtet teha.

5) suudab kirjutada arvamislugu, retsensiooni ja pressiteadet ning koostada koosoleku memo ja tegevuskava;	Püüab kirjutada arvamislugu, retsensiooni ja pressiteadet ning koostada koosoleku memo ja tegevuskava.	Suudab kirjutada arvamislugu, retsensiooni ja pressiteadet ning koostada koosoleku memo ja tegevuskava.	Kirjutab isikupärase arvamislugu, argumenteeritud retsensiooni ja faktidel põhineva pressiteadet ning koostab koosoleku memo ja tegevuskava.
6) suudab mitme aimeallika põhjal kirjutada referatiivset teksti, vältides plagiaati;	Püüab mitme aimeallika põhjal kirjutada referatiivset teksti, vältides plagiaati ja raskeid õigekirjavigu.	Oskab mitme aimeallika põhjal kirjutada referatiivset teksti, vältides plagiaati ja õigekirjavigu.	Kirjutab mitme aimeallika põhjal isikupärase ja veatu referatiivse teksti, vältides igasugust plagiaati.
7) on arendanud oma elektroonilise infootsingu oskust ning suudab kasutada paindlikke infootsingu strateegiaid;	Püüab arendada oma elektroonilise infootsingu oskust ning püüab kasutada paindlikke infootsingu strateegiaid.	On arendanud oma elektroonilise infootsingu oskust ning suudab kasutada paindlikke infootsingu strateegiaid.	On järjekindlalt arendanud oma elektroonilise infootsingu oskust ning suudab kiiresti ja õigesti kasutada paindlikke infootsingu strateegiaid.

Eesti keele ainekava TMKK gümnaasiumis 12. klassile
5. kursus “Teksti keel ja stiil” , maht 35 tundi

OSAOSKUSED	TEEMAD / ALATEEMAD	OODATAVAD ÕPITULEMUSED	IKT, lõiming
Keel suhtlus- ja tunnetusvahendina	<ul style="list-style-type: none"> • Suulise ja kirjaliku suhtluse ning teksti erinevused. 		<p>elukestev õpe ja karjääri planeerimine: <i>hea keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks ja toimetulekuks isiklikus ja avalikus elus</i></p>
Stiil ja stilistika	<ul style="list-style-type: none"> • Keele kasutusvaldkonnad ja stiil. • Asjalikkus ja isikupära. Viisakus ja sõbralik toon. • Võimukus, vulgaarsus ja suhtlusvead. • Ametlik stiil, publitsistlik stiil ning teadusstiil. • Stiilivärving, stiiliviga; keele kasutusvaldkondade tüüpilised stiilivead. • Ilukirjandusstiil ja poeetika. • Eesti sõnavara; tähendus ja stiiljooned. • Oma sõnavara rikastamise võimalused. 	<ul style="list-style-type: none"> • valib sobiva suhtluskanali ja väljendab ennast korrektselt nii suulises kui kirjalikus vormis; • valib väljendusvahendeid vastavalt suhtlusolukorrale ja kõneainele; • analüüsib tekstide sisu, eesmäärke, kasutuskonteksti, ülesehitust, sõnavara, stiili; • koostab eri liiki tekste (arutus, arvustus ja muud probleemkirjutised; tarbetekstid; uurimistöö); • argumenteerib ja lükkab ümber väiteid nii kõnes kui kirjas • tekstide loomisel seob alustekste 	<p>kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: <i>õpilane mõistab vastavalt olukorrale valida õige suhtlusstiili ja keelekasutuse</i></p>

<p>Keele kujundlikkus ja loov keelekasutus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tekstide võrdlev analüüs (eesmärgid, kasutuskontekst, grammatilised erijooned, sõnavara, stiil). • Võrgusuhtluse keelevalikud. 	<p>omavahel, refereerib, tsiteerib, parafraseerib, kasutab viitamissüsteeme;</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb mõjutamise viise ja keelevahendeid, argumenteerib, nõustub esitatud väidetega, lükkab neid ümber nii suulisel kui kirjalikus tekstis. 	<p>teabekeskond: <i>kujundatakse teadlikku ja arukat keelestiilides ja -situatsioonides orienteerujat</i></p>
<p>Teadlik kirjutamine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjutamise eesmärk, adressaat, pealkiri, probleem, põhiidee. • Teksti ainestik, materjali kogumine ja süstematiseerimine. • Teema, selle varasemad käsitlused. 		<p>tehnoloogia ja innovatsioon: <i>õpilane oskab kasutada tänapäevaseid infokanaleid ja IT-valdkonda erinevate tekstide lugemisel/ kirjutamisel</i></p>
<p>Teksti ülesehitus ja sidusus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lõigu ülesanne (allteema, väide, selgitus, tõestus, järeldus, üldistus). Arutlev kirjutamine. • Oma teksti toimetamine. • Teadustekst. 		<p>väärtused ja kõlblus: <i>õpilane väärtustab oma emakeelt selle mitmekesisuses, adub erinevate stiilide kasutusvaldkondi ja oskab valida õige suhtluskeele vastavalt suhtlussituatsioonile</i></p>
<p>Uurimiseesmärgi ja hüpoteesi sõnastamine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldamine ja usaldusväärsus. • Uurimuse struktuur. • Allikate refereerimise ja tsiteerimise eesmärgid. Lause- ja lõiguviited, viitekirje. • Võrdlemine, analüüsimine, üldistamine, jäeldamine. 		

Vormistamine	<ul style="list-style-type: none"> Loomevargus ehk plagiaat. 		
--------------	---	--	--

Hindamine

Õpitulemus	<ul style="list-style-type: none"> tase (3) (C-tase) Teadmine 	<ul style="list-style-type: none"> tase (4) (B-tase) Rakendamine 	<ul style="list-style-type: none"> tase (5) (A-tase) Arutlemine
1.Valib sobiva suhtlus-kanali ning väljendub korrektselt nii suulises kui ka kirjalikus vormis.	Teab erinevaid suhtlus-kanaleid, teab, erinevusi kirjaliku ja suulise suhtlemise vahel.	Oskab valida sobiva suhtluskanali ning vastavalt olukorrale korrektse suulise või kirjaliku suhtlusvormi.	lüüsida ja arutleda erinevate suhtlus- emal, suulise ja kirjaliku keelekasutuse üle.
2.Valib väljendus-vahendeid suhtlusolukorra ja kõneaine põhjal.	Teab erinevaid väljendusvahendeid, mis sõltuvad suhtlusolukorrast ja kõne-ainest.	Vastavalt suhtlusolukorrale ja kõneainele valib sobivad ja õiged väljendusvahendid.	Oskab analüüsida olukordi, mis võivad tekkida, kasutades erinevates suhtlussituatsioonides valesid väljendus-vahendeid. Mõistab teema olulisust elus.
3.Analüüsib tekstide sisu, eesmäärke, kasutus-konteksti, ülesehitust, sõnavara ning stiili.	Teab erinevaid stiile, sõnavara, konteksti ja ülesehituse põhiprintsiipe tekstides.	Leiab tekstist erinevad stiilinäited, oskab hinnata tekstide sisu ja eesmäärke, ülesehitust ja sõnavara.	Oskab analüüsida tekstide sisu, eesmäärke, kasutus-konteksti, ülesehitust, sõnavara ning stiili.
4.Koostab eri liiki tekste (arutlus, arvustus ja muud probleem-kirjutised; tarbetekstid; uurimistöö).	Teab eri tekstiliikide (arutlus, arvustus jms, tarbetekstid, probleem-kirjutised) tunnuseid.	Teades erinevate teksti-liikide tunnuseid, oskab õpilane eristada erinevaid tekstiliike.	Suudab kirjutada ja analüüsida eri teksti-liike (arutlus, arvustus, tarbetekstid, uurimistöö jms).

<p>5. Seob tekste luues omavahel alustekste, refereerib, tsiteerib, parafraseerib ning kasutab viitamissüsteeme.</p>	<p>Teab, et tekste luues on võimalik toetuda erinevatele alus-tekstidele, neid oma töödes kasutada; teab viitamissüsteeme.</p>	<p>Oskab tekste luues toetuda erinevatele alustekstidele, neid oma töödes kasutada; valdab viitamissüsteeme.</p>	<p>Suudab luua uusi tekste, sidudes sobivaid alustekste, tsiteerides, parafraseerides, kasutades seejuures korrektselt viitamis-süsteeme.</p>
<p>6. Tunneb mõjutamise viise ja keelevahendeid, argumenteerib, nõustub esitatud väidetega või lükkab neid ümber nii suulises kui ka kirjalikus tekstis.</p>	<p>Teab erinevaid mõjutamise viise ja keelelisi vahendeid.</p>	<p>Oskab kasutada erinevaid mõjutamise viise ja keelelisi vahendeid, nõustub väidetega või lükkab need ümber, kuid argumentatsioon on väheveenev.</p>	<p>Oskab kasutada erinevaid mõjutamise viise ja keelelisi vahendeid, nõustub väidetega või lükkab need ümber nii suulises kui ka kirjalikus tekstis, argumentatsioon on veenev ja põhjalik.</p>

Eesti keele ainekava TMKK gümnaasiumis 12.klass
6. kursus: “Praktiline eesti keel III” maht 35 tundi

OSAOSKUSED	TEEMAD / ALATEEMAD	OODATAVAD ÕPITULEMUSED	IKT, lõiming
<p>Kõnelemine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Keeleline väljendusrikkus mõtete, tunnete ja hinnangute väljendamisel. • Stiilivahendite kasutamine erineva mõju saavutamiseks suulises esinemises ja väitluses. 	<ul style="list-style-type: none"> • suudab edasi anda tähendusvarjundeid, tajub keelendite eriliigilisi tähendusi ning mõistab vihjelist keelekasutust; • oskab veenvalt ja selgelt argumenteerida ning kaitsta oma seisukohti keerukaid küsimusi käsitlevas ametlikus arutelus; • suudab konspekteerida näitvahenditega toestamata suulist esitust; • oskab edastada eri modaalsuse ja struktuuriga ning eri allikatest saadud infot ja arutluskäike sidusas tekstis ning lõimida sellesse oma hinnanguid ja seisukohti; • oskab koostada keerulisi tarbetekste; • tunneb teadusliku stiili põhitunnuseid ning 	<p>kultuuriline identiteet:</p> <p><i>eestlastena peame oskama oma keele võimalusi rakendada, õpilane teadvustab, kuivõrd rikkalik ja mitmekesine on eesti keel</i></p>

Kirjutamine	<ul style="list-style-type: none"> • Arutleva artikli kirjutamine eri tüüpi (tekstiliste, pildiliste, audiovisuaalsete; lineaarsete, mittelineaarsete, hüpertekstiliste) alustekstide põhjal. • Tarbetekstide (projekti ja kandidaadi põhjenduse, tegevusaruande) koostamine. • Teadusteksti koostamine ja vormistamine. • Vajaduse korral õigekirja ja õigekeelsusküsimuste kordamine. 	<p>suudab koostada eakohast teaduslikku teksti, vältides plagiaati;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab keerukaid elektroonilise teabeotsingu strateegiaid ning suudab hinnata teabe usaldusväärsust; • valdab eesti kirjakeelt. 	
Lugemine	<ul style="list-style-type: none"> • Keeruka struktuuriga ja eri modaalsusega tekstide mõistmine. • Keeruka kujundliku väljenduse mõistmine. • Süstemaatiline sõnavaraarendus (akadeemilisele ja haritud stiilile omaste võõrsõnade, lendväljendite, ilukirjanduskeele kõrgstiilse sõnavara ning käsitletavate teemadega seotud terminoloogia omandamine, kinnistamine ja praktiline kasutamine). • Teabeotsingu oskuste tõhustamine. 		<p>elukestev õpe ja karjääri planeerimine: <i>õpilane mõistab korrektse keeleoskuse vajalikkust karjääri planeerimisel, oskab koostada töötösimiskuulutust, lugeda õigusakte;</i></p>

Kuulamine	<ul style="list-style-type: none"> • Keeruka struktuuriga suulise teksti konspektseerimine. • Väitluse juhtimine ning seal esile tõusnud argumentidest kokkuvõtte tegemine. 		kultuuriline identiteet: <i>eestlastena peame oskama oma keele võimalusi rakendada, õpilane teadvustab, kuivõrd rikkalik ja mitmekesine on eesti keel;</i>
------------------	---	--	---

Hindamine

Õpitulemus	1. tase (3) C-tase Teadmine	2. tase (4) B-tase Rakendamine	3. tase (5) A-tase Arutlemine
1. Suudab edasi anda tähendusvarjundeid, tajub keelendite konnotatiivseid tähendusi ning mõistab vihjelist keelekasutust.	Teab, et on olemas erineva stiiliväärtusega tekstid. Oskab dominantsete tunnuste järgi tekste määratleda.	Oskab erinevate tekstide puhul määratleda, mis stiilis tekstidega on tegemist. Oskab tekstist leida erinevaid stiili-võtteid ja kujundliku keelekasutust.	Oskab ise luua erineva stiiliväärtusega tekste.
Oskab veenvalt ja selgelt argumenteerida ning kaitsta oma seisukohti keerukaid küsimusi käsitlevas ametlikus arutelus.	Oskab ametlikus arutelus oma seisukohti argumenteerida ja kaitsta.	Oskab ametlikus arutelus oma seisukohti hästi argumenteerida ja kaitsta.	Oskab ametlikus arutelus oma seisukohti väga hästi argumenteerida ja veenvalt kaitsta.

3. Suudab konspek-teerida näitvahenditega toesta-mata suulist esitust.	Oskab oma konspekti abil kuulatud suulisest ettekandest tuua välja peamise.	Oskab hästi konspek-teerida ja saab üldjoontes hakkama kuulatud teksti taasesitamisega.	Oskab väga hästi konspek-teerida ja oskab kuulatud teksti oma konspekti abil taasesitada.
4. Oskab edastada eri modaalsuse ja struk-tuuriga ning eri allikatest saadud infot ja arutluskäike sidusas tekstis ning lõimida sellesse oma hinnanguid.	Oskab koostada teksti, milles sisalduvad nii allikmaterjalid kui ka oma arvamus, hinnangud ja seisukohad.	Oskab koostada sidusa teksti, milles sisaldub eri allikatest saadud info kui ka oma arvamus, hinnangud ja seisukohad.	Oskab koostada sidusa ja korrektse teksti, milles sisaldub eri modaalsuse ja struktuuriga allikatest saadud info kui ka oma arvamus, hinnangud ja seisukohad.
5. Oskab koostada keerulisi tarbetekste.	Oskab kirjutada eluks vajalikke tarbetekste. (avaldus, CV jmt)	Oskab kirjutada lihtsamat projekti.	Oskab kirjutada projekti ja muid eluks vajalikke tarbetekste.
6. Tunneb teadusliku stiili põhitunnuseid ning suudab koostada eakohast teaduslikku teksti, vältides plagiati.	Oskab ette antud teadustekstist tuua välja teadustekstile iseloomulikke jooni. Oskab tsiteerida ja refereerida. Oskab koostada lihtsamat teadusteksti, vältides plagieerimist.	Oskab koostada eakohast teadusteksti. Oskab tsiteerida, refereerida ja viidata. Teadvustab võõraste mõtete kasutamise ehk plagieerimise ebaseaduslikkust.	Oskab koostada eakohast teadusteksti. Oskab korrektselt tsiteerida, refereerida ja viidata. Teadvustab võõraste mõtete kasutamise ehk plagieerimise ebaseaduslikkust.
7. Kasutab keerukaid elektroonilise teabeotsingu strateegiaid ning suudab hinnata teabe usaldusväärsust.	Oskab valida elektroonilise teabeotsingu variandi vastavalt vajadusele.	Oskab kasutada erinevaid infootsingu strateegiaid, oskab hinnata teabe usaldusväärsust.	Oskab eesmärgipäraselt kasutada erinevaid infootsingu strateegiaid, oskab hinnata teabe usaldusväärsust.
8. Valdab eesti kirjakeelt.	Kirjutab väheste vigadega. Kontrollib oma keelekasutust erinevate õigekeelsusallikate abil.	Teeb üksikuid vigu keerukamate õigekeelsusjuhtumite puhul. Kontrollib oma keelekasutust erinevate õigekeelsusallikate abil.	Kirjutab vigadeta. Kontrollib oma keelekasutust erinevate õigekeelsusallikate abil.

Eesti keele ainekava TMKK gümnaasiumis 12. klass
7.kursus : “Õigekirja kordamine”, maht 35 tundi

OSAOSKUSED	TEEMAD / ALATEEMAD	OODATAVAD ÕPITULEMUSED	IKT, lõiming
Täheortograafia	<ul style="list-style-type: none"> • häälikute õigekiri, võõrsõnad, tsitaatsõnad. Tuletiste õigekiri. • Sõnade poolitamine. 	<ul style="list-style-type: none"> • on kinnistanud ja parandanud oma õigekirja- ja kirjakeeleoskust, teab ning kasutab eesti keele õigekirjareegleid; 	<p>elukestev õpe ja karjääri planeerimine: <i>hea õigekirjaoskus loob eeldused paremaks toimetulekuks isiklikus ja avalikus elus;</i></p>
Suur ja väike algustäht		<ul style="list-style-type: none"> • väljendab end nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses selgelt ning üldkirjakeele normide järgi, oskab valida sobivaid väljendusvahendeid; 	<p>keskkond ja jätkusuutlik areng: <i>õpilane tajub korrektse keelekeskkonna mõju ja väärtust;</i></p>
Kokku- ja lahkukirjutamine		<ul style="list-style-type: none"> • on keeleteadlik, tajub keelt oma identiteedi osana, analüüsib ning hindab kriitiliselt keele muutumise tendentse; 	<p>kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: <i>õpilane taipab valida sobiva keelekasutuse ja oskab märgata keele väärkasutust;</i></p>
Vormimoodustus	<ul style="list-style-type: none"> • sõnade käänamine, käänetevahelised seosed, veaohklik nimetav, omastav, osastav • verbi vormistik • omadussõna võrdlemine • sõnaliigid 	<ul style="list-style-type: none"> • oskab oma keelekasutuse parandamiseks kasutada keeleinfo allikaid. 	<p>kultuuriline identiteet: <i>õpilane saab aru, et kuigi keel on pidevas muutumises, tuleb seda siiski hoida ja väärtustada, et säiliks rahvuslik identiteet;</i></p>
Lause kirjavahemärgistus	<ul style="list-style-type: none"> • koondlause, lisand, rind- ja põimlause, lauselühend, kiil ja üte, otse- ja kaudkõne • lause sõnajärg 		<p>teabekeskond: <i>õpilane orienteerub keelealases teabekirjanduses;</i></p> <p>tervis ja ohutus: <i>õpilane oskab</i></p>

Tsiteerimine. Sõnastus ja stiil	<ul style="list-style-type: none"> tsitaatsõnade õigekiri 		<p><i>kriitiliselt hinnata meedia- ja reklaaminfort ning tervise- ja ohutusala seid tarbetekste</i></p> <p><i>tehnoloogia ja innovatsioon: õpilane oskab kasutada tänapäevaseid infokanaleid ja IT-valdkonda enesekontrolliks erinevate tekstide lugemisel/ kirjutamisel;</i></p> <p><i>väärtused ja kõlblus: õpilane väärtustab oma emakeelt selle mitmekesisuses, selle norme ja vormirikkust hinnates.</i></p>
Alustekstile kirjutamine	<ul style="list-style-type: none"> tekstimõistmine, funktsionaalne lugemine 		

Hindamine

Õpitulemus	1. tase (3) C-tase Teadmine	2. tase (4) B-tase Rakendamine	3. tase (5) A-tase Arutlemine
1) on kinnistanud ja parandanud oma õigekirja- ja kirjakeeleoskust, teab ning kasutab eesti keele õigekirjareegleid;	Teab, et õigekirja oskamine on eluks oluline. On teadlik oma vigadest.	Teab, et õigekirja oskamine on eluks oluline. On teadlik oma vigadest, tegeleb oma õigekirja- ja väljendusoskuse parandamisega.	Teab, et õigekirja oskamine on eluks oluline. On teadlik oma vigadest, tegeleb teadlikult õigekirja- ja väljendusoskuse arendamisega.

<p>2) väljendab end nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses selgelt ning üldkirjakeele normide järgi, oskab valida sobivaid väljendusvahendeid</p>	<p>Teab üldjoontes kirjakeele norme, suudab vahet teha sobilikel ja sobimatutel keelenditel.</p>	<p>Teab kirjakeele norme, teeb vahet sobival ja sobimatul väljendusel. Suudab teadlikult valida korrektset keelekasutust.</p>	<p>Valdab kirjakeele norme nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses, kasutab järjekindlalt selget ja korrektset keelt.</p>
<p>3) on keeleteadlik, tajub keelt oma identiteedi osana, analüüsib ning hindab kriitiliselt keele muutumise tendentse;</p>	<p>Mõistab pealiskaudselt erinevate tekstide sõnumit ja tajub puudujääke keelises väljenduses.</p>	<p>Saab aru teksti sõnumist. Suudab eristada kirjakeelt, oskuskeelt ja ilukirjanduskeelt, orienteerub keelemuutustes.</p>	<p>Mõistab suurepäraselt teksti sõnumit. Analüüsib ja kasutab keelevõimalusi erinevates tekstides korrektset.</p>
<p>4) oskab oma keelekasutuse parandamiseks kasutada keeleinfo allikaid.</p>	<p>Teab, et erinevates keelesituatsioonides tuleb kasutada sobilikku eneseväljendust.</p>	<p>Kasutab erinevates keelesituatsioonides sobilikku eneseväljendust ning on valmis kasutama abimaterjale (ÕS, Internet) leidmaks õigeid keelenorme.</p>	<p>Väljendab ennast laitmatult. Suudab kiiresti ja ökonoomselt leida allikatest keeleinfot.</p>

Kirjanduse ainekava gümnaasiumi X klassis
1. kursus "Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine"

OSAOSKUSED	TEEMAD / ALATEEMAD	OODATAVAD ÕPITULEMUSED	IKT, lõiming
<p>Kirjanduse olemus ja roll</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ilukirjanduse mõiste, ilukirjandus kui sõnakunst. Fiktsionaalsus ja faktuaalsus. • Kirjandusteose ühiskondlik, ajalooline, moraalne, rahvus- ja maailmakultuuriline, keeleline, tundeline väärtus. • Kirjandus kui inimese siseilma ja välismaailma (looduse ja ühiskonna) kujutaja. Kirjandus kui maailma avaja, väljendaja ning uute seoste looja. Kirjandus kui eetiliste ja esteetiliste tõekspidamiste kujundaja. 	<ul style="list-style-type: none"> • on tuttav vähemalt kolme kirjaniku loomingulooga, mõistab nende loomingu tähtsust kultuuri- ja kirjandusloos ning iseloomustab autorite stiili; • analüüsib ja tõlgendab loetud proosateoste sisu- ja vormivõtteid: sõnastab loetud proosateoste teema, probleemi, peamõtte, iseloomustab aegruumi, sündmustikku, kompositsiooni; • analüüsib ja tõlgendab loetud luuletuste sisu ja vormivõtteid: nimetab teema ning põhimotiivid, iseloomustab vaatepunkti, kujundi- ja keelekasutust, riimi, rütmi ja salmilisust, kirjeldab meeleolu ning sõnastab mõtte; • hindab käsitletavate kirjandusteoste humaanseid väärtusi, märkab teostes peituvaid eetilisi ja esteetilisi väärtusi, suhestab oma ja kirjandusteose väärtuste maailma, põhjendab oma kirjanduslikke eelistusi ja lugemiskogemusi; • on läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt kolm romaani, kolm novelli ja ühe eesti autori luulekogu 	

Autorikeskne lähenemine kirjandusele	<ul style="list-style-type: none"> • Autori ja teose seosed, elu- ja loominguloolisus, positivism kirjandusuurimises. Autori maailmavaade, selle kujunemine konkreetseis ühiskondlikes oludes ja avaldumine tema teostes. • Autori kuulumine koolkonda või rühmitusse, koht ajastus, traditsioonis, rahvuskirjanduses. • Kirjandus kui kirjaniku elu ja keskkonna peegeldus. Omaelulooline kirjutamine. 		teabekeskond: <i>õppeprotsess suunab tegeva teadlikke valikuid allikate otsimisel ja hindamisel;</i>
Lugejakeskne lähenemine kirjandusele	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjandusteose ja lugeja suhe. Lugejaoskused. Tegelik lugeja: tema isiklik elukogemus, põlvkondlik või sotsiaalkultuuriline kuuluvus. • Ideaalne ehk mudellugeja. Individuaalne ja rühmalugemine. Lugemismudelid: mõistmisvõimaluste paljus, eri lahenduste dialoog. • Tekstisisesed lüngad ja lugeja kujutlusvõime. Lugeja ootused. Lugemismuljed. Lugemisnauding. • Lemmikraamat. Lugeja mõjutamine: stereotüübid, argumentatsioon, arhetüübid, koomika. 		tehnoloogia ja innovatsioon: <i>õppeprotsess toetab IKT-vahendite põhjendatud ja mõistlikus mahus kasutamist;</i>

<p>Tekstikeskne lähenemine kirjandusele. Proosateksti analüüs ja tõlgendamine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sõnakunsteose sisu ja vormivõtted. Narratiiv, jutustamine ja kirjandusteose vaatepunkt. • Tekstuaalne autor, jutustaja, tegelane, nende omavahelised suhted. Mina- ja tema-jutustus, sisemonoloog, teadvuse vool. • Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline, sotsiaalne aspekt. Karakter ja tüüp. • Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega ning teda ümbritseva maailmaga. Lugu ja tekst. 		<p>väärtused ja kõlblus: <i>õppeprotsess toetab õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ja järgib ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi.</i></p>
--	---	--	---

<p>Tekstikeskne lähenemine kirjandusele. Luuleteksti analüüs ja tõlgendamine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Luule ja lüürika olemus. Lüürika kui sisemine enesevaatlus, tunde või mõtte väljendus, mina avamine. Lüürlise mina vaatepunkt. Lüürliline eneseväljendus ja lüürliline kirjeldus. • Luule kui värsskõne. Luuletuse sisu ja vorm (väljendus). Stroof. Refrään. Luuletus kui vormisidusalt väljendatud mõte. Teemaatiline ühtsus ja kontrastipõhimõte. • Luulekeele kujundlikkus. Luule musikaalsus: rütm (värsimõõdud) ja riim (alg- ja lõppriim). • Keeleluule. Stilistilised võtted: kõla-, kõne- ja lausekujundid. Kõlakujundid: hääliku- ja sõnakordused, helijäljendus, kõlasümboolika. Kõnekujundid: epiteet, võrdlus, metafoor, isikustamine, sümbol, allegooria, metonüümia, hüperbool, oksüümoron. • Lausekujundid: kordus, mõttekordus, astendus, retooriline küsimus, väljajätt, sõnamäng, siire. Piltluule, anagramm. • Koomiline stiil luules: huumor, ironia, grotesk, sarkasm. 		
---	---	--	--

Hindamine

Õpitulemus	1. tase (3) C-tase Teadmine	2. tase (4) B-tase Rakendamine	3. tase (5) A-tase Arutlemine
1. Mõisted ja nende kasutamine tekstianalüüsis	Oskab nimetada ainekavas esitatud põhimõisteid.	Oskab tekstist leida ainekavas nimetatud nähtusi.	Oskab ainekavas esitatud kirjandusmõistetele tuginedes teksti analüüsida.
2. Kolm romaani ainekavas nimetatud romaani	Oskab rääkida käsitletud romaani süžest. Oskab rääkida autori loomingu loost.	Teab käsitletud teose süžeed. Oskab nimetada olulisemaid probleeme.	Oskab romaani analüüsida vastavalt autori-, lugeja- või tekstikesksest vaatenurgast. Saab hakkama romaani idee(de) sõnastamisega.
3. Kolm kursuse raames käsitletavat novelli (õpetaja ja õpilaste kokkuleppel).	Teab käsitletud novelli autorit, oskab rääkida selle süžest.	Teab käsitletud teose süžeed. Tunneb ära novelli osad. Oskab nimetada olulisemaid probleeme.	Oskab novelli analüüsida vastavalt autori-, lugeja- või tekstikesksest vaatenurgast. Saab hakkama novelli idee(de) sõnastamisega.
4. Üks eesti autori luulekogu	Teab käsitletud luulekogu autorit ja pealkirja. Teab luule analüüsiks vajalikke mõisteid.	Oskab luuletekstidest leida erinevaid kujundeid, iseloomustada luuletuste riimiskeeme, vormi.	Oskab nimetada luuletuse peamõtte. Oskab luuletust analüüsida ainekavas esitatud mõisteid kasutades.

**Kirjanduse ainekava gümnaasiumi X klassis
2.kursus: "Kirjandus antiigist 19. sajandini"**

OSAOSKUSED	TEEMAD / ALATEEMAD	OODATAVAD ÕPITULEMUSED	IKT, lõiming
Kultuuri mõiste	<p>Arutlusteemasid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirjandus kui inimkonna ja tema kultuuri peegelpilt. • Murrangulised pöörded ühiskonnas, selle kajastused kirjanduses. • Kirjanduslikud ajastud, voolud, meetodid, nende ajapiirid ja tunnused, tähtsamad žanrid, autorid ja teosed. Kirjanduse roll ja tähtsus ühiskonnas eri ajastutel ja kultuurides. Eri ajastute kirjanduslikud esteetikad, erinevad elutunnetused ja selle väljendused. 	<p>Õppetegevuse käigus õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • loeb/kuulab õpetaja juttu kultuuri olemusest ja teeb märkmeid/skeemi/täidab tabeli; • arutleb kultuuri erinevate valdkondade suhete ja põimumise üle, toob näiteid erinevatest valdkondadest; • koostab ülevaatliku ajatelje/tabeli kultuuriepohhide ja kirjandusvoolude kohta. 	<p>saavutatakse erinevatest teostest vesteldes ja neist vastavaid teemasid leides.</p>
Antiikkirjandus	<ul style="list-style-type: none"> • Ajaälesed probleemid, laiahaardeline ja mitmekülgne elu- ja inimesekujutus. Muistsete müütide ja rahvapärimeste kandumine kirjandusse. Arhetüüpsed teemad ja motiivid. Arhetüüpsed süžeed ja tegelased. Karakterite individuaalsus ja inimsuhete keerukus. Inimlikud vourused ja pahed, väärtused ja puudused. Tegelaste eetilised sihid, sotsiaalsed ja psühholoogilised probleemid. • Inimeste mõtete ja tegude ühiskondlik 	<p>Õppetegevuse käigus õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • esitleb (rühmaga) ühte müüti; • arutleb müütides kajastuva üle; • tutvub arhetüübi mõistega ja leiab (tekstinäidetest) arhetüüpsed tegelasi; • teeb õppematerjali põhjal kokkuvõtte eri ajastuste arhetüüpidest ja arhetüüpsetest süžeedest. • loeb/kuulab materjali antiikkirjanduse olulisemate autorite kohta, arutleb nende rolli üle kultuuriloos; teeb tekstikatkendite põhjal kokkuvõtte, missuguseid probleeme kajastati, kuidas on kujutatud elu ja inimest, missugune on nende tekstide seos tänapäevaga. 	

<p>Sophokles „Kuningas Oidipus“</p>	<p>tingitus. Jumalasu (kristluse) roll ühiskonnas, religioossed tõed ja konfliktid. Inimese orjastamine ja ahistamine, sotsiaalsed normid ja tabud, võimu omavoli.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Võitlus inimese kui isiksuse vabastamise eest, usk elu tähenduslikkusesse. • Rahvuskirjandus kui rahvuskultuuri kestmise tagatis. Rahvuslikud väärtused: keel ja kultuur. Minevikutõlgendused ja kujutlused tulevikust. • Looduse kujutamine kirjanduses. • Loomuliku ja haritud inimese ideaal. • Mõistuse ja tunnete tasakaal ja konflikt inimeses. Igavesed väärtused ja idealistlikud unistused. 	<ul style="list-style-type: none"> • tutvub Sophoklese rolliga kirjandusloos; on lugenud läbi Longose „Daphnis ja Chloe“ • on lugenud läbi teose „Kuningas Oidipus“ või Oidipuse-müüdi • teeb rühmatöö, milles selguvad tegelase olemus, probleemid, teose ideestik jms; • esitleb rühmatöö, arutleb probleemide üle; • annab hinnangu teosele tänapäeva seisukohalt; 	<p>väärtused ja kõlblus</p> <p>YouTube'i katkendid, Künnimehe e-õppevara antiikkirjandusest ja -teatrist</p>
<p>Keskaja kirjandus</p> <p>Saaga, kangelaseepos, rüütliromaan;</p> <p>keskaegne luule ja draama jm.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Humaansed ideaalid: vabadus ja armastus. • Loomise võlu ja vägi. Andekuse (geniaalsuse) mõistatus. • Kirjanduse filosoofiline sügavus. Fantaasia- ja muinasjutumaailmad. Imed, maagia ja üleloomulikkus. Erandlikud ja tavapärased olukorrad, koomika, traagika, dramatism ja tragikoomika. • Elu tõepärane ja idealiseeritud kujutamine. Ühiskondlike olude kriitika. Elulaad, kombed ja moraal eri ajastutel 	<p>Õppetegevuse käigus õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uurib keskaega ja keskaja kirjandust mõjutavaid tegureid; • teeb aktiivõppemeetodeid kasutades kokkuvõtte keskaja kangelaseepostest; • analüüsib katkendite põhjal keskaja rüütliromaanide, luule ja draama olemust; <p>teeb kokkuvõtte ajastu kirjanduse põhisuundadest ja teemadest ja tegelastest.</p>	<p>Väärtused ja kõlblus</p> <p>ajaloosaadete järelkuulamine ERR-i digiarhiivi vahendusel</p>

	ja kultuurides.		
Renessansikirjandus Dante Alighieri, Francesco Petrarca, Giovanni Boccaccio, Thomas More, William Shakespeare, Miguel de Cervantes jt. Shakespeare'i looming; „Hamlet“		Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • loeb renessansikirjandusele iseloomulikke tekste ja kirjeldab nende põhjal ajastule iseloomulikku; • arutleb Dante teose „Põrgu“ katkendi põhjal renessansiaja ja tänapäeva inimese maailmapildi üle; • uurib Petrarca loomingule tuginedes sonetivormile iseloomulikku; • loeb ja jutustab katkendeid Boccaccio „Dekameronist“; koostab loovtööna filmistsenaariumi teeb kokkuvõtte renessansikirjanduse mõjust kirjanduse arengule. Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • teeb õppekirjanduse põhjal ülevaate kirjaniku loomingust; • on läbi lugenud teose „Hamlet“; • teeb aktiivõppemeetodeid kasutades kokkuvõtte teose probleemidest ja analüüsib tegelasi, • teeb teistele esitluse oma (rühma) kokkuvõttest; • arutleb, kuidas põrkuvad teoses erinevad arusaamad eetikast, kuidas saada hakkama mõistuse ja tunnete konfliktiga; 	väärtused ja kõlblus

		<ul style="list-style-type: none"> • analüüsib teose tegelaste käitumist; • otsib teosest arhetüüpseid tegelasi, teemasid, motiive; • kirjutab lähilugemisele tugineva essee 	
<p>Barokk-kirjandus</p> <p>Klassitsistlik kirjandus</p>		<p>Õppetegevuse käigus õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teeb õppekirjanduse põhjal kokkuvõtte barokile ja klassitsismile iseloomulikest joontest; • loeb katkendeid teostest ja leiab neist ajastule ja voolule iseloomulikku; • tutvub Moliere´i pärandiga ja analüüsib seda tänapäeva seisukohalt. 	
<p>Valgustuskirjandus</p> <p>J. Wolfgang von Goethe</p> <p>“Faust”</p>		<p>Õppetegevuse käigus õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab tekstikatkendite põhjal seoseid kirjanduse ja filosoofia lõimumise kohta; • ühiskond seda mõjutas; • loeb katkendeid Rousseau ja Voltaire`i teostest ja loob selle põhjal pildi ideaalühiskonnast; <p>arutleb, kuidas valgustusajastu ideaalid on tänapäevaga seotud.</p>	<p>keskkond ja jätkusuutlik areng (nt valgustajate looming</p> <p>elukestev õpe ja karjääri planeerimine (nt Goethe “Faust“, Rousseau „Èmile ehk Kasvatusest” ;</p>

<p>Romantism</p> <p>Aleksandr Puškin</p> <p>Victor Hugo</p> <p>Puškini looming; „Jevgeni Onegin“</p>		<p>Õppetegevuse käigus õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • meenutab romantismile iseloomulikku ja teeb selle iseloomulikest joontest kokkuvõtte; • loeb tekstikatkendeid, leiab sealt romantismile iseloomulikku; • analüüsib romantilise kangelase olemust ja maailmavaadet; • arutleb romantismi ideaalide ja kaasaja seoste üle; • uurib tekstidest, kuidas on kujutatud loodust ja milline on selle seos teose üldtausta või tegelasega; • täiendab ajatelge. <p>Õppetegevuse käigus õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teeb õppematerjalide põhjal kokkuvõtte Puškini elust ja loomingust; • on läbi lugenud teose „Jevgeni Onegin“; • leiab teosest romantismile iseloomulikke jooni; • teeb aktiivõppemeetodeid kasutades kokkuvõtte teose probleemidest ja analüüsib tegelasi, • teeb teistele esitluse oma (rühma) kokkuvõttest; • arutleb teose probleemistiku ja tänapäeva seoste üle; • teeb loovtöö. 	<p>kultuuriline identiteet</p> <p>Puškin “Jevgeni Onegin”</p>

Õpitulemus	1. tase (3) C-tase Teadmine	2. tase (4) B-tase Rakendamine	3. tase (5) A-tase Arutlemine
1. Mõisted ja nende kasutamine tekstianalüüsis	Oskab nimetada ainekavas esitatud põhimõisteid.	Oskab tekstist leida ainekavas nimetatud nähtusi.	Oskab ainekavas esitatud kirjandusmõistetele tuginedes teksti analüüsida.
2. Kolm romaani ainekavas nimetatud romaani	Oskab rääkida käsitletud romaani süžest. Oskab rääkida autori loomingu loost.	Teab käsitletud teose süžeed. Oskab nimetada olulisemaid probleeme.	Oskab romaani analüüsida vastavalt autori-, lugeja- või tekstikesksest vaatenurgast. Saab hakkama romaani idee(de) sõnastamisega.
3. Kolm kursuse raames käsitletavat novelli (õpetaja ja õpilaste kokkuleppel).	Teab käsitletud novelli autorit, oskab rääkida selle süžest.	Teab käsitletud teose süžeed. Tunneb ära novelli osad. Oskab nimetada olulisemaid probleeme.	Oskab novelli analüüsida vastavalt autori-, lugeja- või tekstikesksest vaatenurgast. Saab hakkama novelli idee(de) sõnastamisega.
4. Üks eesti autori luulekogu	Teab käsitletud luulekogu autorit ja pealkirja. Teab luule analüüsiks vajalikke mõisteid.	Oskab luuletekstidest leida erinevaid kujundeid, iseloomustada luuletuste riimiskeeme, vormi.	Oskab nimetada luuletuse peamõtte. Oskab luuletust analüüsida ainekavas esitatud mõisteid kasutades.

Terviklikult käsitletavad teosed

- Õpilane loeb vähemalt kolm pikemat proosateost, lisaks novelle eesti ja välisautoritelt ning ühe eesti autori luuletuskogu.
- Kultuuri mõiste. Maailma loomise müüdid ja muistendid; eri rahvaste loomismüüte. Kirja ja kirjanduse süünd. Vanakreeka müüdid. Antiikkirjandus (Homeros, **Sophokles**, Vergilius, **Longos** jt).
- Kirjanduse põhiliikide ja žanride teke. Piibel kui kirjanduse alustekst. Keskaja kirjandus (saaga, kangelasepos, rüütliromaan, keskaegne luule ja draama jm). Renessansikirjandus (Dante Alighieri, Francesco Petrarca, Giovanni Boccaccio, **William Shakespeare**, Miguel de Cervantes jt). Barokk-kirjandus (Pedro Calderón). Klassitsistlik kirjandus (**Molière**).
- Valgustuskirjandus (Daniel Defoe või Jonathan Swift; Voltaire, **Johann Wolfgang Goethe** jt). Romantism (**Aleksandr Puškin** või George Gordon Byron; Victor Hugo jt). Realism ja naturalism (**Honoré de Balzac** või **Fjodor Dostojevski** või Lev Tolstoi jt). Estetism (**Oscar Wilde**).
- Romantismijärgne luule, sümbolism (Walt Whitman või **Charles Baudelaire** või Rainer Maria Rilke või Rabindranath Tagore jt). Realistlik draamakirjandus (**Anton Tšehhov** või Henrik Ibsen jt).
- Eesti kirjanduse lätetel (kroonikad, vaimulik kirjandus, ilmalik kirjandus, juhuluule). Rahvusliku ilukirjanduse algus (Kristjan Jaak Peterson). Rahvusliku ärkamisaja kirjandus (Friedrich Robert Faehmann, Friedrich Reinhold Kreutzwald, Lydia Koidula jt). Realistliku kirjanduse algus (Juhan Liiv, Eduard Vilde).

Kirjanduse ainekava gümnaasiumis 11. klass
3. kursus „Kirjanduse põhiliigid ja -žanrid”, maht 35 tundi

OSAOSKUSED/ ÕPPESISU	TEEMAD/ ALATEEMAD	OODATAVAD ÕPITULEMUSED	IKT, lõiming
Ilukirjanduse põhiliigid ja žanri mõiste	1) Ilukirjanduse põhiliigid. Lüüriiliste, eepiliste ja draamatiliste tekstide olemus. Žanri mõiste. 2) Kirjandusvoolu ja -žanri stiil. Kirjandusteose stiil kui mõtte ühtsus ja väljendusvahendite korrastatus.	Kursuse lõpul õpilane: 1) eristab õppematerjalidele toetudes kirjanduse põhiliike ja žanre, analüüsib teoseid liigi- ja žanritunnuste põhjal;	1) muusikaajalugu 2) keskkond ja jätkusuutlik areng 3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus 4) kultuuriline identiteet 5) teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon (e-raamatud ja e-lugerid) 6) väärtused ja kõlblus Filmid, digiarhiivid, <i>podcast</i> 'id
Eepika	Eepos, romaan, novell, jutustus, miniatuur. Romaani sünd ja muutused. Romantiline, realistlik, kujunemis-, psühholoogiline, ajalooline, maagilis-realistlik-, armastus-, modernistlik, postmodernistlik romaan. Novell, elulookirjandus, memuaristika.	2) analüüsib romaani alaliike ning toob näiteid autorite ja teoste kohta; 3) toob esile käsitletud teoste teema, probleemistiku ja ideestiku, analüüsib tegelasi ja nende suhteid, loob seoseid nüüdisajaga ning tsiteerib ja refereerib oma väidete kinnitamiseks teksti;	
Lüürika ja lüroepika	Ballaad, epigramm, haiku, ood, piltluule, poem, sonett, valm. Salmidega ja salmideta luule. Vabavärss. Modernistlik luule. Laululine luule.	4) nimetab luuleteksti žanri, teema ja põhimotiivid, sõnastab selle mõtte ning analüüsib keele- ja kujundikasutust;	

Dramaatika	Tragöödia, komöödia, draama, tragikomöödia. Draama alaliigid.	<p>5) eristab näitekirjanduse põhižanre ja nende alaliike, arutleb näidendis käsitletud teemade ja probleemide üle ning analüüsib tegelaste suhteid;</p> <p>6) selgitab ja kasutab praktikas peamisi tekstianalüüsis vajalikke mõisteid ja kujundeid ning analüüsib ilukirjanduslikku keelt ja stiili;</p> <p>7) on tervikuna läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt neli proosa- või draamateost ning ühe eesti autori luuletuskogu.</p>	
------------	--	---	--

Hindamine

Õpitulemus	1. tase C-tase Teadmine	2. tase B-tase Rakendamine	3. tase A-tase Arutlemine
1) eristab õppe- materjalidele toetudes kirjanduse põhiliike ja žanre, analüüsib teoseid liigi- ja žanritunnuste põhjal;	Teab kirjanduse põhiliike ja žanre, suudab õppe materjalidele toetudes määrata teoste žanri.	Suudab õppematerjalidele toetudes määrata kirjanduse põhiliike ja žanre, analüüsida teoseid nendest lähtuvalt.	Eristab õppematerjalidele toetudes kirjanduse põhiliike ja žanre, analüüsib teoseid põhjalikult nende liigi- ja žanritunnuste põhjal.
2) analüüsib romaani alaliike ning toob näiteid autorite ja teoste kohta;	Teab romaani alaliike ning oskab neid seostada autorite ja teostega.	Oskab analüüsida romaani alaliike ja seostada autorite ja teostega.	Analüüsib romaane põhjalikult, lähtudes selle alaliigist.
3) toob esile käsitletud teoste teema, probleemistiku ja	Tunneb teose analüüsimiseks vajalikke mõisteid: teema, probleem, ideestik. Suudab	Oskab välja tuua teose teema, probleemistiku ja ideestiku. Analüüsib tegelasi ja nende suhteid, suudab luua	Käsitleb teost vilunult teema, probleemistiku, ideestiku, tegelaste ja nende suhete aspektist. Loob põhjalikke

ideestiku, analüüsib tegelasi ja nende suhteid, loob seoseid nüüdisajaga ning tsiteerib ja refereerib oma väidete kinnitamiseks teksti;	analüüsida tegelasi ja nende suhteid. Oskab kasutada tekstinäiteid.	seoseid ja kasutada tsitaate.	seoseid ning kasutab veenvalt tsitaate.
4) nimetab luuleteksti žanri, teema ja põhimotiivid, sõnastab selle mõtte ning analüüsib keele- ja kujundikasutust;	Teab luuležanre ning analüüsib luuletust, määrates teema, põhimotiivid ja idee.	Oskab määrata luuleteksti žanri, selle teema, idee ja põhimotiivid, pöörata tähelepanu keele- ja kujundikasutusele.	Analüüsib põhjalikult luuleteksti keele- ja kujundikasutust, sõnastab selgelt idee, teema ja põhimotiivid, määrab žanri.
5) eristab näitekirjanduse põhižanre ja nende alaliike, arutleb näidendis käsitletud teemade ja probleemide üle ning analüüsib tegelaste suhteid;	Teab näitekirjanduse põhižanre ja nende alaliike, püüab arutleda näidendis käsitletud teemade ja probleemide ning tegelassuhete üle.	Oskab määrata näitekirjanduse žanre, arutleb käsitletud teemade, probleemide ning tegelassuhete üle.	Analüüsib ning arutleb põhjalikult draamateoses käsitletud teemade ja probleemide ning tegelassuhete üle, määrab žanri, lähtudes žanritunnustest.
6) selgitab ja kasutab praktikas peamisi tekstianalüüsi vajalikke mõisteid ja kujundeid ning analüüsib ilukirjanduslikku keelt ja stiili;	Teab tekstianalüüsiks vajalikke mõisteid, suudab neid seostada tekstiga.	Tunneb ja oskab kasutada tekstianalüüsiks vajalikke mõisteid ning üldjoontes analüüsida teksti ilukirjanduslikku keelt ja stiili.	Valdab põhjalikult stiilianalüüsi ja oskab määrata kujundeid.

Teosed

Eepika

- Eepos, romaan, novell, jutustus, miniatuur. Romaani süünd ja muutused. Romantiline romaan: Emily Jane Brontë „Vihurimäe” või Prosper Mérimée „Carmen” või George Sand „Väike Fadette”.
- Realistlik romaan: **Honoré de Balzac „Isa Goriot”** või **Fjodor Dostojevski „Kuritöö ja karistus”** või **Anton Hansen Tammsaare „Tõde ja õigus”**.
- Romaani alaliigid.

Kujunemisromaan: August Gailit „Ekke Moor”. Ajalooline romaan: Jaan Kross „Keisri hull” või „Paigallend”

Psühholoogiline romaan: Eduard Vilde „Mäeküla piimamees” või Gert Helbemäe „Ohvrilaev”.

Maagilis-realistlik romaan: Gabriel García Márquez „Sada aastat üksildust”

Armastusromaan: Knut Hamsun „Victoria” või Doris Lessing „Viies laps” või Mats Traat „Inger”.

Modernistlik romaan: **Franz Kafka „Metamorfoos”** või **Karl Ristikivi „Hingede öö”** või Mati Unt „Sügisball”.

Postmodernistlik romaan: Margaret Atwood „Teenijanna lugu” või John Fowles „Maag” või Kurt Vonnegut „Tapamaja, korpus viis” või Wimberg „Lipamäe”. Novell (Giovanni Boccaccio või Edgar Allan Poe, **Anton Tšehhov**, Jaan Oks või **Friedebert Tuglas** või **Arvo Valton** või Ervin Õunapuu, **Maarja Kangro** jt).

- Miniatuur (Friedebert Tuglas või Anton Hansen Tammsaare jt).
- Elulookirjandus, memuaarid (Oskar Luts või Voldemar Panso jt).

Lüürika ja lüroepika

- Ballaad, epigramm, haiku, ood, piltluule, poeem, sonett, valm. Salmidega ja salmideta luule.
- Vabavärss. Sonett: William Shakespeare, **Marie Under**, Henrik Visnapuu, jt. Modernistlik luule: **Betti Alver**, Heiti Talvik jt. Vabavärss: Jaan Kross, **Artur Alliksaar**, Jaan Kaplinski, Paul-Eerik Rummo jt. Laululine luule: Viivi Luik, **Hando Runnel**, **Juhan Viiding** jt.

Draamaatika

- Tragöödia, komöödia, draama, tragikomöödia. Draama alaliigid: karakterdraama, psühholoogiline draama, olmedraama, ideedraama, ajalooline draama.
- Tragöödia: William Shakespeare „Hamlet” või Anton Hansen Tammsaare „Juudit”.
- Komöödia: **Molière** „Tartuffe” või Andrus Kivirähk „Voldemar”.
- Draama: Johann Wolfgang Goethe „Faust” (I osa) või **Henrik Ibsen** „Nukumaja” või „Metspart” .

Kirjanduse ainekava gümnaasiumi 11.klassis

4. kursus “20. sajandi kirjandus”, maht 35 tundi

OSAOSKUSED/ ÕPPESISU	TEEMAD / ALATEEMAD	OODATAVAD ÕPITULEMUSED	IKT, lõiming
20. sajandi maailmakirjanduse voolud ja suunad	Modernistlik luule, proosa, draama. (Ahmatova, Blok, Majakovski, Sartre, Kafka) “Kadunud põlvkond”, maagiline realism, (Fitzgerald, Marquez) postmodernism (Borges, Eco)	Kursuse lõpul õpilane: 1) iseloomustab õppematerjalidele toetudes eri ajastute kirjandust, tähtsamaid voole ja žanre, autoreid ja nende teoseid; 2) nimetab eesti kirjanduse tähtsamaid perioode, kirjanduslikke rühmitusi, olulisemaid autoreid ja nende teoseid;	1) elukestev õpe ja karjääri planeerimine (nt Ristikivi „Rohtaed“), 2) keskkond ja jätkusuutlik areng (nt Tammsaare " Tõde ja õigus“), 3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus (nt Kross „Keisri hull“),
20. sajandi eesti luule	Noor-Eesti, uusromantism, Siuru, Arbujad, pagulasluule, kassetipõlvkond	3) seostab eesti kirjanduslugu Euroopa kirjanduse perioodide, voolude ja suundadega, 4) võrdleb poeetikaanalüüsile tuginedes kahte vabalt valitud kirjandusteost, tuues esile ühiseid ja eriomaseid jooni;	4) kultuuriline identiteet (nt Helbemäe „Ohvrilaev“), 5) teabekeskond (nt M Undi novellid),
20. sajandi eesti proosa	Tuglase uussümbolism, Vallaku uusrealism (novellid), nn suured romaanid (Tammsaare), pagulasromaan, modernistlik romaan, olmerealism	5) mõistab ning hindab kirjandusteoste humaanseid, eetilisi ja esteetilisi väärtusi; 6) on tervikuna läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt neli proosa- või draamateost, tunneb teoste ning nende autorite kohta üldises kultuuri- ja kirjandusloos.	6) tehnoloogia ja innovatsioon (nt Traat „Tants aurukatla ümber“) 7) tervis ja ohutus (nt Tammsaare „Tõde ja õigus“)
20. sajandi eesti draama	Külakomöödia, psühholoogiline draama. Draamauuendus. Mälu ja identiteet eesti dramaturgias.		8) väärtused ja kõlblus (nt Kitzbergi „Libahunt“ jt näidendid). Filmid, digiarhiivid, <i>podcast</i> 'id

**Kirjanduse ainekava gümnaasiumi XII klassis
5.kursus „Uuem kirjandus“ ainemaht 35 tundi**

OSAOSKUSED	TEEMAD / ALATEEMAD	OODATAVAD ÕPITULEMUSED	IKT, lõiming
Kirjandus ja ühiskond	<ul style="list-style-type: none"> • 1980. aastad Eesti ühiskonnas ja kirjanduses. Murdepunktid Eesti lähiajaloo, vabadusvõitlus ja sõnavabadus. • Kirjanikud vabadusvõitluse kandjatena (Lennart Meri, Arvo Valton, Hando Runnel jt). • Pagulaskirjanduse avastamine Eestis, valgete laikude kõrvaldamine, ilmumata teoste avaldamine • 1990. aastate alguse murrangulised muutused ühiskonnas ja kirjanduselus. Kirjanduse roll tänapäeva ühiskonnas. 	<ul style="list-style-type: none"> • nimetab tähtsamaid uuema eesti kirjanduse autoreid ja nende teoseid, tunneb nüüdiskirjanduse peamisi arengusuundi; • analüüsib ning tõlgendab loetud kirjandusteoste sisu- ja vormivõtteid: nimetab teose teema, sõnastab probleemi ning peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, tegelaste suhteid, olustikku ja sündmustikku, kirjeldab sõnavaliku eripära ning stiili seoseid teksti sõnumiga; • analüüsib ja tõlgendab loetud luuletuste sisu ja vormivõtteid: nimetab teema ning põhimotiivid, iseloomustab kujundi- ja keelekasutust, riimi, rütmi, salmilisust või vabavärsilisust, kirjeldab meeoleolu ning sõnastab mõtte; • arutleb loetud uudisteoste üle, kujundab oma arvamuse ja loob seoseid varem loetuga; • seostab loetut tänapäeva eluolu ja -nähtustega, iseenda, ühiskonna ning üldinimlike probleemide ja väärtustega; • on läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt kolm proosa- või draamateost eesti või 	<p>Ajalugu</p> <p>Dokfilmid</p> <p>Teater</p> <p>Fotokunst</p> <p>Kujutatav kunst</p> <p>Muusika</p>
Eesti nüüdisluule	<ul style="list-style-type: none"> • Murranguaastate sõnavabadus. Luule sisulised, vormilised ja keelelised muutused. „Põrandaalune” ja punkluule: • Etnofuturism • Provokatiivne keeleluule • Intertekstuaalne luule • Lauldav luule • Sotsiaalne vabavärs. • 21. sajandi luule otsingud: 	<ul style="list-style-type: none"> • on läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt kolm proosa- või draamateost eesti või 	<p>Raadiosaated</p> <p>Internetiallikad</p> <p>RR saated</p> <p>Salvestused – CD, audioraamatud</p> <p>DVD</p> <p>Külaline koolis</p>
Eesti	<ul style="list-style-type: none"> • Uuema proosakirjanduse algus 	<ul style="list-style-type: none"> • on läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt kolm proosa- või draamateost eesti või 	<p>Seriaalid,</p>

nüüdisproosa	<ul style="list-style-type: none"> • Muutunud teemad ja vaatepunktid • Eneseotsingud ja moodsa tsivilisatsiooni hälbed • Eestlaste paroodia ja eneseiroonia • Uusim lühiproosa. • Uusim romaan • Võimalike maailmade kujutamine. • Kirjanike veebipäevikud. 	maailmakirjandusest, ühe luuletuskogu ning ühe värskelt ilmunud uudisteose, on käinud vähemalt korra teatris mõnd uuslavastust vaatamas ja / või kohtunud kirjanikuga.	filmid, blogid
Eesti nüüdisdraama	<ul style="list-style-type: none"> • Uued teemad ja vaatepunktid näitekirjanduses. • Filosoofiline draama • Elulooline tragikomöödia • Inimsuhete psühholoogia • Kirjanduslooline draama • Grotesk ja absurdikomöödia: • Uusim näitekirjandus. 		Eesti Teatriagentuuri digiarhiiv ERR arhiiv
Kirjanduselu ja kirjanduse institutsioonid	<ul style="list-style-type: none"> • Eesti Kirjanike Liit, Eesti Kirjanduse Selts, Eesti Kirjandusmuuseum, kirjanike muuseumid. • Kirjandusväljaanded. Kirjanduspreemiad. Nobeli kirjanduspreemia. Kirjanduskriitika. Kirjanduse tõlkimine. Küberkirjandus. Kultus- ja hittkirjandus. 		
Uuem maailma-kirjandus	<ul style="list-style-type: none"> • Luule: Harvey Lee Hix „Kindel kui linnulend” või Wisława Szymborska „Oma aja lapsed” jt. • Proosa: Jostein Gaarder „Sophie maailm” või Nick Hornby „Maoli” või Marie Gustave Le Clézio „Näljaritornell” või Daniel Kehlmann „Maailma 		keskkond ja jätkusuutlik areng; tervis ja ohutus (nt Oksanen

	<p>mõõtmine” või Hanif Kureishi „Äärelinna Buddha” või Ian McEwan „Tsementaed” või Toni Morrison „Armas” või Haruki Murakami „Norra mets” või Sofi Oksanen „Puhastus” või Orhan Pamuk „Lumi” või Arundhati Roy „Väikeste asjade jumal” jt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Draama: Harold Pinter „Majahoidja” jt. 		<p>„Puhastus“)</p> <p>inglise keelega</p> <p>lugemiskogemuse vahendamine</p>
--	--	--	--

Hindamine

Õpitulemus	1. tase (3) C-tase Teadmine	2. tase (4) B-tase Rakendamine	3. tase (5) A-tase Arutlemine
1) nimetab tähtsamaid uuema eesti kirjanduse autoreid ja nende teoseid, tunneb nüüdiskirjanduse peamisi arengusuundi;	Oskab nimetada uuema eesti kirjanduse autoreid.	Oskab nimetada uuema eesti kirjanduse autoreid ja nende teoseid.	Oskab nimetada uuema eesti kirjanduse autoreid ja nende teoseid. On teoseid lugenud ning oskab nende kohta argumenteeritult arvamust avaldada.
2) analüüsib ning tõlgendab loetud kirjandusteoste sisu- ja vormivõtteid: nimetab teose teema, sõnastab probleemi ning peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, tegelaste suhteid, olustikku ja sündmustikku, kirjeldab sõnavaliku eripära ning stiili seoseid teksti sõnumiga;	nimetab loetud teose teema, sõnastab probleemi, kirjeldab tegevusaega ja -kohta, tegelaste suhteid, olustikku ja sündmustikku.	nimetab loetud teose teema, sõnastab probleemi ning peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, tegelaste suhteid, olustikku ja sündmustikku, kirjeldab sõnavaliku eripära	analüüsib ning tõlgendab loetud kirjandusteoste sisu- ja vormivõtteid: nimetab teose teema, sõnastab probleemi ning peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, tegelaste suhteid, olustikku ja sündmustikku, kirjeldab sõnavaliku eripära ning stiili seoseid teksti sõnumiga;
3) analüüsib ja tõlgendab loetud luuletuste	loeb luuletust, nimetab teema,	analüüsib ja tõlgendab	analüüsib ja tõlgendab loetud

sisu ja vormivõtteid: nimetab teema ning põhimotiivid, iseloomustab kujundi- ja keelekasutust, riimi, rütmi, salmilisust või vabavärsilisust, kirjeldab meeleolu ning sõnastab mõtte;	kirjeldab riimi, rütmi, salmilisust või vabavärsilisust, kirjeldab meeleolu.	loetud luuletuste sisu : nimetab teema, kirjeldab kujundi- ja keelekasutust, riimi, rütmi, salmilisust või vabavärsilisust, kirjeldab meeleolu ning püüab sõnastada mõtte;	luuletuste sisu ja vormivõtteid: nimetab teema ning põhimotiivid, iseloomustab kujundi- ja keelekasutust, riimi, rütmi, salmilisust või vabavärsilisust, kirjeldab meeleolu ning sõnastab mõtte;
4) arutleb loetud uudisteoste üle, kujundab oma arvamuse ja loob seoseid varem loetuga;	Annab edasi loetud uudisteoste sündmustikku, avaldab oma arvamust loetu üle.	arutleb loetud uudisteoste üle, kujundab oma arvamuse.	arutleb loetud uudisteoste üle, kujundab oma arvamuse ja loob seoseid varem loetuga;
5) seostab loetut tänapäeva eluolu ja -nähtustega, iseenda, ühiskonna ning üldinimlike probleemide ja väärtustega;	seostab loetut iseenda ning üldinimlike probleemidega;	seostab loetut iseenda ning üldinimlike probleemide ja väärtustega;	seostab loetut tänapäeva eluolu ja -nähtustega, iseenda, ühiskonna ning üldinimlike probleemide ja väärtustega;

Teosed:

Eesti nüüdisluule

Murranguaastate sõnavabadus. Luule sisulised, vormilised ja keelelised muutused.

„Põrandaalune” ja punkluule: Priidu Beier, Merca, Liisi Ojamaa, Villu Tamme, Tõnu Trubetsky.

Etnofuturism: Kauksi Ülle, Jan Rahman jt. Provokatiivne keeleluule: Karl Martin Sinijärv, Kivisildnik, Contra.

Intertekstuaalne luule: Hasso Krull, Kalju Kruusa, Aare Pilv. Lauldav luule: Ott Arder, Peep Ilmet Leelo Tungal, Jaan Tätte, Aapo Ilves. Sotsiaalne vabavärs: Toomas Liiv, Kalev Keskküla, Asko Künnap, Jürgen Rooste jt.

21. sajandi luule otsingud: **Kristiina Ehin**, Maarja Kangro, **Igor Kotjuh**, François Serpent (fs), Triin Soomets, Elo Viiding, Tõnu Õnnepalu jt.

Eesti nüüdisproosa

Uuema proosakirjanduse algus: **Viivi Luik** „**Seitsmes rahukevad**” või „**Ajaloo ilu**”. Muutunud teemad ja vaatepunktid: Mati Unt „**Öös on asju**” või Peeter Sauter „**Indigo**” või Jaan Undusk „**Kuum**”.

Eneseotsingud ja moodsa tsivilisatsiooni hälbed: **Emil Tode (Tõnu Õnnepalu)** „**Piiririik**” või **Ene Mihkelson** „**Katkuhaud**” või Nikolai Baturin „**Sõnajalg kivis**”.

Eestlaste paroodia ja eneseiroonia: Andrus Kivirähk „**Rehepapp**” või **Mihkel Mutt** „**Rahvusvaheline mees**” või Kaur Kender „**Yuppiejumal**”.

Uusim lühiproosa: Tuglase novelliauhinna laureaadid; Jüri Ehlevest „**Hobune eikusagilt**”, Mehis Heinsaar „**Vanameeste näppaja**”, Ervin Õunapuu „**Eesti gootika**”; Jan Kaus või Eeva Park või Tarmo Teder jt.

Uusim romaan: Tiit Aleksejev või **Indrek Hargla** või Rein Raud või Mari Saat jt. Võimalike maailmade kujutamine: Matt Barker või Indrek Hargla või Armin Kõomägi või Urmas Vadi jt.

Memuaarid ja päevikud: Jaan Kaplinski või **Tõnu Õnnepalu** („Paradiis”, „Mandala”)

Kirjanike veebipäevikud.

Eesti nüüdisdraama

Uued teemad ja vaatepunktid näitekirjanduses. Filosoofiline draama: Madis Kõiv. Elulooline tragikomöödia: Mart Kivastik või **Andrus Kivirähk**. Inimsuhete psühholoogia: Jaan Tättle.

Kirjanduslooline draama: Loone Ots või Jaan Undusk. Grotesk ja absurdikomöödia: Urmas Lennuk või Urmas Vadi. Uusim näitekirjandus.

Uuem maailmakirjandus

Luule: Guntars Godiņš „Öö päike” või Harvey Lee Hix „Kindel kui linnulend” või Juris Kronbergs „Maa-alune luule” või Lassi Nummi „Maa ja taeva märgid” või Wisława Szymborska „Oma aja lapsed” jt.

Proosa: Michael Cunningham „Tunnid” või **Jostein Gaarder** „**Sophie maailm**” või Nick Hornby „Maoli” või Peter Høeg „Preili Smilla lumetaju” või Nora Ikstena „Elu pühitus” või Jean-Marie Gustave Le Clézio „Näljaritornell” või Daniel Kehlmann „Maailma mõõtmine” või Hanif Kureishi „Äärelinna Buddha” või Doris Lessing „Kõige ilusam unelm” või Cormack McCarthy „Tee” või Ian McEwan „Tsementaed” või Toni Morrison „Armas” või Haruki Murakami „Norra mets” või **Sofi Oksanen** „**Puhastus**” või Orhan Pamuk „Lumi” või Viktor Pelevin „Õuduse kiiver” või Arundhati Roy „Väikeste asjade jumal” või Jeanette Winterson „Taak” jt.

Draama: Harold Pinter „Majahoidja” jt.

Õppekirjandus gümnaasiumis

Annus, Epner, 20.saj I poole eesti kirjandus, Koolibri 2006

Kalamees, XX saj vene kirjandus: proosa, Avita

Kalamees, XX saj vene kirjandus: luule, Avita

Kalamees, Maailmakirjandus: 17.-19.sajand, Avita 2009

Kalamees, Maailmakirjandus: Antiik.Keskaeg.Renessanss, Avita 2010

Kalamees, XX saj vene kirjandus: luule, Avita 2002

Kaus, 20. sajandi kirjandus, Maurus 2015

Nahkur, Uuem eesti kirjandus, Koolibri 2006

Nahkur, Gümnaasiumi eesti kirjanduse kuulamisülesanded, CD 2-3

Nahkur, Realismist postmodernismini, Koolibri 2007

Nahkur, Vanem eesti kirjandus, Koolibri 2006

Talvet, Maailmakirjandus 1., 2, Koolibri 1999

Kirjanduse ainekava gümnaasiumi XII klassis
6. kursus „Teater ja draama“, ainemaht 35 tund

TEEMA	ALATEEMAD	OODATAVAD ÕPITULEMUSED	IKT, lõiming
Õhtumaade kultuurilugu teatriprisma kaudu		Õpilane orienteerub Euroopa kultuuriajaloo, eristab eksimatult suuremaid kunstisuundi, oskab neid dateerida, nimetada perioodi olulisemaid autoreid. Õpilane eristab teatri rolli üldisel kultuuriväljal.	<p>Minnes ajaloos tagasi euroopaliku kultuuri lätete juurde, korraldatakse gümnaasiumi kirjanduskursustel varem läbitud teemad ja žanrid, meenutatakse sotsiaalseid ja poliitilisi liikumisi. Kursus on üldist silmaringi laiendav ja seniseid teadmisi süvendav, olles heaks ettevalmistuseks riigieksamile ning kõrgkoolis humanitaarerialal edasiõppimiseks.</p> <p>Muusika. Erilise tähelepanu alla pannakse muusikateatri sünni ja arengu, selle ajalooline ja tänapäevane positsioon kultuuriväljal. Kursusel vaadeldakse, milline tähtsus muusikateatris on kirjandusel (libreto kirjandusväärtus), mis vahetult on ooperilauljal näitlejameisterlikkusega. Tugevad eelteadmised õpilasele annab läbitud muusikaajaloo kursus, mille raames käsitletakse 18.–19. sajandi muusika(teatri)kultuuri Euroopas (Saksamaa, Austria).</p>
Eesti teater ja dramaturgia	Eesti teatri lätted, I algupärane draama, kutseliste teatrite avamine, peamised autorid, tänane eesti teater: kes lavastavad, mängivad, kirjutavad jne.	Õpilane tunneb eesti teatri ajalugu, loob seoseid maailmateatriga, tunneb tähtsamaid mineviku ja tänapäeva dramaturge, lavastajaid, näitlejaid.	Eesti ja üldajaloo tundmine on kultuuriprotsesside mõistmisel tugevaks toeks. Nõndasamuti kõnelevad kunstiteosed vastutasuks meie ajaloost.

Draama kui üks kirjanduse kolmest põhiliigist.	Komöödia, tragöödia, draama, melodraama, jant jt. Dialoog, monoloog, remark, karakter, konflikt jt. Libreto, dramatiseering, stsenaarium jt.	Õpilane teeb tunneb teatri ja dramaturgia termineid, on loovtöedena neist mõne kirjutamist harjutanud.	See kursuse osa arendab enim õpilase loovust.
Näitlejameisterlikkus (võimalusel kaasata professionaalne näitleja)	Teatraalne vs. argine. Deklamatsioon, pantomiim, psühholoogiline läbielamine.	Praktiliste näitlejameisterlikkuse ülesannete kaudu tuua õpilastes esile esinemisjulgest ja loovust	Näitlejaõppes on harjutusi, mis aitavad noort muusikut keskenduda ka oma instrumendil esinemiseks.
20. sajandi teater	Stanislavski ja psühholoogiline realism, neljas sein Brecht'i teater Rituaalne teater Teatriuendus Eestis. Postdramaatiline teater	Õpilane katsetab end erinevates rollides: olla näitleja ja olla lavastaja, olla sotsiaalne ja olla radikaalne.	Moodsad väljendusvahendid ja tehnoloogia. Teatrikunst sünteesib kirjandust, muusikat, kujutavat kunsti, moodne teater kasutab palju ka videot jm digitaal tehnoloogia saavutusi.
Teatrikriitika, teatrist kirjutamine	Arvustus Kriitiku positsioon Objektiivne kirjutamine Hinnang	Teatrikriitika kirjutamise kaudu õppida sõnavabadusega kaasnevat vastutust kirjapandud sõna ees, kujundiloomet kunstiteost kirjeldades, delikaatsust ning viisakat väljendust ka ebaõnnestunud kriitikaobjekti arvustades.	Muusikakriitika, kunstiteosest kirjutamine. Arvamuse avaldamine internetis (blogi loomine), kommenteerimine (eetika). Teksti tõlgendamine ja komponeerimine (praktilised harjutused ka riigieksamiks).
Teatrilugu kui kultuurilugu	Teatrilane esseistika: Aristoteles "Luulekunstist" Antonin Artaud "Teater ja katk" Peter Brook "Tühi ruum" Dramaturgia fookused järgmiste autorite loomingus: Sophokles, Shakespeare, Molière, Beckett, Ionesco, O'Neill, Osborne, Albee, Kitzberg, Vilde Tammsaare	Õpilane on tuttav peamiste teatriteoreetiliste probleemidega ning tunneb vähemal 3 välismaa ja 3 eesti näitekirjaniku loomingut.	Ühiskond, keskkond, inimeseks olemise põhiväärtused. Teatrikunsti fookuses on läbi ajaloo olnud inimene ja tema toimetulek sootsiumis. Nii ei ole vajadust esile tuua üht konkreetset teost või ka teoste loetelu, mida analüüsid on tegemist väärtushinnangute üle arutlemisega. Pigem on võimatu nimetada kas või üht näitekunsti teost, mis inimese ja keskkonna ei tegeleks.

Materjalid:

Kursuse loomisel on kasutatud mitmeid materjale, olulisemad neist:

Maailmakirjandus. Keskaeg ja renessanss. Igor Šaitanov

Maailmakirjandus I ja II. Jüri Talvet

Lühike teatriajalugu. Phyllis Hartnoll

Draamateooria I ja II, Luule Epner

Oxfordi teatrileksikon

Luule Epneri teatriajaloo loengud Tartu ülikoolis (loengud käsikirjas)

Õpetamise meetod ja kursuse materjalid:

- Kursus koosneb loengutest, rühmatöödest, iseseisvast teatrikülastus(t)est, aruteludest, loovtöödest, loengumaterjali interpreteerimisest (faktitööde asemel seoste loomine).
- Ühtne õpik puudub. Kontaktundide loengud on täismahus saadaval õpikeskkonnas Moodle.

Hindamine:

- Hindamisel arvestatakse õpilase aktiivsust loengutes ja praktikumides osalemisel – kujundav hindamine (sh tööpanuse hinne, õpetajapoolne suuline vastukaja).
- Numbrilise hindega hinnatakse kirjalikke töid (draamateose kriitika, loengumaterjali läbitöötamine interpretatsioon, spetsiifiliste draamateose koostisosade – dialoog, monoloog – kirjutamine).

Kirjanduse ainekava gümnaasiumi XII klassis
Valikkursus „Kirjandus ja ühiskond“, ainemaht 35 tundi

	TEEMAD	TEOSED / TEKSTID	TEKSTIANALÜÜSI TASANDID JA ÕPPETEGEVUSED	MÕISTED	LÄBIV TEEMA/ VÄÄRTUSKASVAT USLIK TEEMA
I.	<p>Kirjanduse ja ühiskonna suhted.</p> <p>Kirjandus kui ühiskonna kajastaja, ühiskondlike olude peegeldus.</p> <p>Kirjanduskaanon vs menu- ja hittkirjandus</p>	<p>Kirjanduslikke näiteid: Sofi Oksaneni fenomenist</p> <p>Kirjandustrendid: krimi-, fantaasia- ja memuaarkirjanduse näiteid</p>	<p>Vestlus või arutelu koos näidetega järgmiste küsimuste üle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuidas kajastab kirjandus ühiskondlikke olusid, ajastute ideid ja mõttevool? • kuidas avalduvad kirjandusteostes autori maailmavaade ja ajastu mõjud? • mil viisil poliitika (võim) takistab loomevabadust? • mis on kirjanduskaanon ja mis toimub kaanoniga praegu? • millised tekstid ja mis põhjusel muutuvad menu- ja hittkirjanduseks? 	<p>kirjanduskaanon</p> <p>menukirjandus</p> <p>hittkirjandus</p>	<p>Kirjandus ühiskondlik-poliitiliste muutuste taustal: mõjud ja vastuolud.</p>
II.	<p>Poliitika kirjanduse iseloomu ja teemade määrajana. Kirjandus ideoloogia levitajana. Nõukogude aja kirjandus, sotsialistlik realism.</p> <p>Isikukultuslik kirjandus.</p> <p>Panegüürliline luule.</p>	<p>Kirjanduslikke näiteid sotsialistlikust realismist. Juhan Smuuli poeeme.</p>	<p>Õppetegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • käsitletakse sotsialistliku realismi kui nõukogudeaegset loomingumeetodit; • loetakse ja analüüsitakse kahte-kolme tekstinäidet (nt poeemi või proosakatkendit); • käsitletakse kirjaniku loomingu ja ajastu vahelisi suhteid ning mõjusid 	<p>sotsialistlik realism</p>	<p>Kirjaniku positsioon ja vastutus ühiskonnas.</p> <p>Sotsialistlik realism kunstis.</p>
III	<p>Autori positsioon ühiskonnas: võimule</p>	<p>Bernard Kangro, Kalju Lepiku, Betti Alveri,</p>	<p>Õppetegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vaadeldakse autori positsiooni ja selle 	<p>autoripositsioon</p> <p>keelatud autor</p>	<p>Ühiskondlik-kultuurilised</p>

	vastandujad, võimu toetajad, vaikijad. Keelatud autorid: pagulaskirjanikud, tõrjutud autorid, dissidendid.	Uku Masingu, Artur Alliksaare ja Johnny B luulet. Bulgakov „Meister ja Margarita“	muutumist ühiskonnas; <ul style="list-style-type: none"> • analüüsitakse ühiskondlikke mõjusid eesti luuletajate tekstides; • loetakse läbi ühe eesti autori luulekogu, käsitletakse selle teemasid ja otsitakse allteksti • loetakse läbi Bulgakovi „Meister ja Margarita“, analüüsitakse teost ja autori positsiooni ajastupoliitilisest kontekstist lähtuvalt, avatakse ühiskondlikku satiiri, romaani erinevaid narratiive ja alltekste 	tõrjutud autor pagulaskirjanik dissident alltekst satiir	muutused 1960., 1970. ja 1980. aastatel. Rahvuskultuuri väärtustamine, kultuurilise identiteedi hoidmine.
IV	Vaba ja reeglistatud kirjandus. Ideoloogiline tsensuur: keelatud raamatud ja käsikirjad. Keelatud teemad: rahvuslus, religioon jms. Vaimu ja võimu vastasseis. Kuldsete 60ndate tõus ja langus.	Paul-Eerik Rummo „Saatja aadress“, Hando Runneli luulet kassetipõlvkond E. Mihkelson „Katkuhaud“	Õppetegevused: <ul style="list-style-type: none"> • arutletakse tsensuuri mõjude ja konkreetsete näidete üle eesti kirjandusloos; • loetakse Rummo ja Runneli luuletusi, tõlgendatakse neid ühiskondlikust kontekstist lähtuvalt, selgitatakse allegooriat või allteksti. 	tsensuur allegooria alltekst mäluromaan	Ühiskondlik- kultuurilised muutused 1970. ja 1980. aastatel; rahvuskultuuri väärtustamine, kultuurilise identiteedi hoidmine.
V	Düstoopia. Diktatuur ja ühiskond.	G. Orwell „1984“ , Näited skandinaavia kirjandusest: Karyn Boye „Kallokaiin“ Torgny Lindgren „Mao tee kalju peal“	Õppetegevused: <ul style="list-style-type: none"> • õpilased loevad läbi G. Orwelli romaani „1984“; • käsitletakse romaani keskseid teemasid ja probleeme, sh vaimu ja võimu konflikti, väärtustega seotud küsimusi, hirmu ja vägivallega seonduvat, kontrolli ja tsensuuri mõju, õnne ja vabaduse ideaali jms. • arutletakse inimlike püüdluste ja ideaalide võimalikkuse üle, samuti tagajärgede üle, mida tekitavad diktatuuril põhinevad 	düstoopia antiutoopia, sotsiaalne fantastika	Lõiming ajalooa: diktatuuril põhinevad ühiskonnad; sotsiaalsed väärtused: õnn, vabadus, demokraatia, õigus, solidaarsus, võrdsus, vastutus, sallivus, inimlikkus, isamaalisus, tehnoloogia ja innovatsioon;

			<p>ühiskonnad;</p> <ul style="list-style-type: none"> • avaldatakse oma arvamust ja sõnastatakse küsimusi ja probleeme, argumenteeritakse nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii individuaalselt kui ka rühmatööna; • vaadatakse filmikatkendeid ja analüüsitakse stseene. 		<p>sotsiaalsete väärtuste vastandid: totalitaarne ühiskond, diktatuur, võimuiha, hirm, despootlikkus, vägivald, rõhumine, perspektiivitus, alavääristamine, diskrimineerimine, ebainimlikkus.</p>
VI	(Süva)psühholoogiline kujutamisaad kirjanduses.	William Faulkneri novell „Põuane september“, M. Saadi ja V. Vahingu novell “.	<p>Õppetegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analüüsitakse teksti narratiivi aspektist, nt selle jutustamistehnikat, tegelaste kujutamise vaatepunkte ja eripära, nende omavahelisi suhteid, aja ja olustiku kujutamist; • mõtestatakse lahti tegelaste sisekõnet, nende mõtteid, meenutusi ja meeleolusid, romaani keskseid sümboleid ja allusioone. 	psühholoogiline romaan psühhoanalüüs sisemonoloog	Psühhoanalüüsi mõju 20. sajandi kultuurile.
VII	Idamaiste usundite vastukajad lääne kirjanduses: zen-budismi ja taoismi mõjud.	H. Hesse romaan „Siddhartha” või J. D. Salingeri novell „Franny ja Zooey”	<p>Õppetegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutvutakse idamaade elufilosoofiaga, analüüsitakse tekstidele toetudes idamaise elutarkuse ilminguid; • vaadeldakse inimese konflikti ümbritseva keskkonnaga, vaimset kriisi, eneseotsinguid, kunstimaailma ja looduse mõjusid jms. 	zen-budism taoism	Kirjandus kui teise kogemuse vahendaja. Religioossed ideed ja sümbolid kirjanduses; usuline sallivus, vaimne kriis ja tõetsingud; inimese suhe loodusega.
VIII	Naisvaatepunkt kirjanduses.	Elfriede Jelinek	<p>Õppetegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutvutakse feministliku mõttesuunaga, naisuurimusliku kirjanduskriitikaga; • vaadeldakse tekstikatkenditele toetudes, mil 	naisuurimus feminism vaatepunkt	Naise ja mehe positsioon ja rollid tänapäevaiühiskonnas; sooline

			viisil on naisvaatepunkt kirjandus-tekstides esindatud.		võrdõiguslikkus.
IX	Kolonialistlik ja postkolonialistlik vaatepunkt kirjanduses.	Hanif Kureishi ja Arundhati Roy J. Liivi „Vari“	Õppetegevused: <ul style="list-style-type: none"> • vaadeldakse kirjandusteoste tuginedes kolonialismi mõjusid kultuuridele ja ühiskondadele; • käsitletakse teoste näitel üldinimlikke ja sotsiaalseid probleeme; analüüsitakse teoste stiili ja kujundikeelt; • analüüsitakse eesti kirjanduse näidetel kolonialistlikku ühiskonnakorraldust. 	kolonialism postkolonialism	Kirjandus ühiskondlik-poliitiliste vastuolude ja võimusuhte kujutajana.
X	Essee olemus. Kirjandus- ja kultuurilooline essee. Teema ja kirjutamisviisi valik.	Näiteid esseemeistritelt: U. Eco, S. Zweig, J. Kaplinski, V. Luik, T. Önnepalu jt Kirjandusliku essee sünd: Montaigne Raamatusarjad: „Eesti mõttelugu“, „Avatud Eesti raamat“ jt.	Õppetegevused: <ul style="list-style-type: none"> • tutvutakse kirjandusliku või kultuuriloolise essee olemusega, selle eesmärkide, sisu- ja vormivõtetega, • tutvutakse silmapaistvate esseistide ja esseeraamatutega; Montaigne`i essee „Üksindusest lähilugemine • loetakse kolme-nelja esseed, arutletakse nende üle (väljundiks lugemisülesanded eksamikis kordamisel) 	kirjanduslik essee	Kultuurilise identiteedi kujundamine.
XI	Kirjandus- ja teatrikriitika mõiste ja objekt. Kirjanduslik arvustus. Teose sisu- ning keele- ja stiilikeskne arvustus.	Näiteid kirjandusteoste ja teatrilavastuste arvustustest (võrdlus muusikateose arvustusega)	Õppetegevused: <ul style="list-style-type: none"> • käsitletakse kirjandusliku arvustuse eesmärke ja ülesehitust, kirjandusteose sisulise ja keelilise tahu analüüsimise võimalusi; • loetakse ja analüüsitakse kunstiteoste arvustusi; • kirjutatakse ühe kirjandusteose või teatrilavastuse arvustus, õpitakse hinnangut andma 	arvustus kriitik autoripositsioon	Kunsteose kajastamine meedias ja perioodikas. Lõiming muusikateadusega

XII	Eksistentsialismi-filosoofia kirjanduses (lisa)	Jean-Paul Sartre „Iiveldus“ (katkend)	Õppetegevused: <ul style="list-style-type: none"> käsitletakse eksistentsialismi põhi-mõisteid (vabadus, valik, vastutus, piirsituatsioon, ängistus, absurd, surm jm); analüüsitakse teose temaatikat, põhi-probleeme, ideestikku, sündmustikku, tegelaste käitumist, väljenduslikku eripära jms. 	eksistentsialism eksistentsialistlik romaan Sisyphose müüt	Eksistentsialismi-filosoofia põhiseisukohad.
-----	--	--	--	---	---

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) selgitab kirjanduse ja ühiskonna omavahelisi suhteid, nimetades kirjandusteose sünni ja vastuvõttu mõjutavaid tegureid;
- 2) määrab vähemalt kahe kursuses käsitletud autori ja nende teoste kooha ajastus, rühmituses või rahvuskirjanduses;
- 3) toob loetud teksti(katkendi)le tuginedes näiteid ühiskonnaolude ja inimese kujutamise kohta, arutleb selle teema ja probleemide ning eetiliste ja esteetiliste väärtuste üle;
- 4) analüüsib kirjandusteost ühest 20. sajandi mõttevoolust lähtudes ning leiab tekstist vastava vaatepunkti kajastusi nii teemade, probleemide kui ka ideede tasandil;
- 5) on lugenud kirjandus- ja kultuuriloolist esseistikat, kirjutab ilukirjandusteose põhjal essee;
- 6) on läbi lugenud vähemalt kolm terviklikku proosa- või draamateost ning ühe eesti autori luuletuskogu ja analüüsinud neid.

Kursuse hinne kujuneb õpitulemustele orienteeritud õppetegevuste sooritamise kaudu.

Materjalid

Kursuse loomisel toetutakse erinevatele materjalidele (k.a artiklikogumikud, esseed, raadiosaated, arvustused), olulisimad neist:

Eesti mõttelugu. Toim H. Runnel. Tartu: Ilmamaa

20. sajandi mõttevoolud. Toim E. Annus. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus 2009

Kalamees, XX saj vene kirjandus: proosa, Avita

Kaus, 20. sajandi kirjandus, Maurus 2015

Kraavi, Postmodernismi teooria ja postmodernistlik kultuur. Viljandi Kultuuriakadeemia 2005

Nahkur, Realismist postmodernismini, Koolibri 2007

Nahkur, Uuem eesti kirjandus, Koolibri 2006